

e-manet

üç aylık elektronik Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisi
Sayı 20 – Nisan-Haziran 2010

DÜŞÜNCE

Li-derkenar: Rab Bizi Sever, Foyamızı Ortaya Çıkarır! 3

Chuck Faroe

Hristiyan Teoloji Açısından Diyaloğu Değerlendirmek 4

Ryan Keating

KİTAP

Vahiy'den...Tartışmasızca: İmparatorluk Süksesı Yanılgısı 9

Chuck Faroe

İman 16

İhsan Yinal Özbek

TARİH

Hippolu Augustinus: Filozof ve Tanrıbilimci 18

Ronald H. Nash

HİZMET

Hristiyanlık'ın Doğrulanması 22

Louis Matthews Sweet

KAYNAK

Tanrıbilim Metodu ve Kurtuluş Bilimi: Bir Örnek 24

Ken Wiest

“Birçok tanık önünde benden işittiğin sözleri, başkalarına da öğretmeye yeterli olacak güvenilir kişilere emanet et.”

– 2. Timoteos 2:2

e-manet

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

e-manet, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı. Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. e-manet’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları yazikurulu@e-manetdergi.org adresine iletebilirsiniz.

e-manet’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz. Ayrıca dergimizde yayınlanan tüm makaleleri interaktif bir dizinde bulabilirsiniz.

e-manet’te yayımlanan makalelerin ve karikatürlerin telif hakları, yazarlarına veya onları ilk yayımlayan kurum veya yayınevine aittir. Mesih imanlıları olarak telif hakları yasasını ihlâl etmek istemeyiz. e-manet kurulunun aldığı yayın izinleri, makalelerin ve karikatürlerin başka yerlerde (web siteleri dahil), yayımlanmasını kapsamayabilir. İzin nereden alınması gerektiğini öğrenmek için bize yazikurulu@e-manetdergi.org e-posta adresinden ulaşabilirsiniz.

Li-derkenar

Rab Bizi Sever, Foyamızı Ortaya Çıkarır!

✍️ Chuck Faroe

Oturduğunuz binayla ilgili sizce hangisi önemli; sağlam olması mı, yoksa güzel görünmesi mi?

Sanırım, “Her ikisi de” diye cevap verirsiniz.

Peki, soruyu biraz farklı bir şekilde soralım: Deprem bölgesinde, yüksek bir katta oturan kişi, binanın “makyajlı” (hasarı boya ve alçıyla örtülmüş) olmasını mı, yoksa demiri ve çimentosuyla tam bir içyapıya sahip olmasını mı tercih edecektir?

Böyle sorulduğunda, tabii ki, cevabı açıktır. Kimse deprem uzmanlarının “beton tabutluk” olarak nitelendirdiği makyajlı bir binada oturmak istemez!

O zaman güzel görünmek hoştur. Ama sağlam bir içyapıya sahip olmak elzemdir.

Size bir soru daha... Öyle hasarlı bir binada yaşıyor olsanız, bu durumun nasıl ortaya çıkmasını istersiniz; yetkili biri binanın kontrolünü yaptığı zaman mı, yoksa (Allah göstermesin) deprem sonucu olarak mı?

Denetlenmek gıcık olabilir ama herhalde içsel kusurların, onarılması artık mümkün olmayacağı, iş işten geçtikten sonraki “büyük son” da ifşa edilmesinden çok daha iyidir!

Bu bina benzetmesini kendimize uyarlayalım.

Tabii ki insanlarla iyi geçinmek, onlara saygın görünmek istiyoruz. Özel hayatımızı ve içimizde sakladığımız konuları da “müfettişler”e kontrol ettirmeye normalde pek razı olmayız!

Ama Tanrı her şeyden önce *içimizle* ilgilenir. Yürekteki gizleri O bilir (Mez. 44:21). Musa şöyle dua eder: “*Suçlarımızı önüne, Gizli günahlarımızı yüzünün ışığına çıkardın*” (Mez. 90:8). İsa Ferisiler’e, “*Siz insanlar önünde kendinizi temize çıkarıyorsunuz, ama Tanrı yüreğinizi biliyor*” dedi (Luk. 16:15). Rab’bin gelişinde “büyük son” olacaktır. Rab o zaman “*karanlığın gizlediklerini aydınlığa çıkaracak, yüreklerdeki amaçları açığa vuracaktır*” (1Ko. 4:5).

Bu yüzdendir ki, “büyük son” gelmeden, Rabbimiz içimizde sakladıklarımızı, karakterimizi sınar. İman yürekte saklıdır. Ama Rab, imanımızın hakiki olup olmadığını ortaya çıkarmak için çeşitli denemelerden geçmemize izin verir.

Nitekim, Kutsal Kitap’ta şöyle diyor: “*Bu nedenle şimdi kısa bir süre çeşitli denemeler sonucu acı çekmeniz gerekiyorsa da, sevinçle coşmaktasınız. Böylelikle içtenliği kanıtlanan imanınız, İsa Mesih görüldüğünde size övgü, yücelik, onur kazandıracak. İmanınız, ateşle arıtıldığı halde yok olup giden altından daha değerlidir*” (1Pe. 1:6-7).

Sadece iyi görünmeye razı olmamalıyız. Size ters gelebilir; ama samimi olmadığımız konular varsa, Rab o konularda foyamızın ortaya çıkmasını ister.

Foya, folyo anlamına gelen İtalyanca kökenli bir kelimedir. Kuyumcular, çok değerli olmayan elmasların arkasına foya denen parlak metal yaprak koyar. Işığı ayna gibi yansıtan foya elmaslara yapay bir parlaklık kazandırır.

Ancak bu foyalar elmasların arkasından ortaya çıkınca, elmasların parlaklığı yok olur, değersizliği de belli olur.

Rab foyamızın ortaya çıkmasını ister, hatta foyalarımızı ortaya çıkarır demem size ters gelebilir. Normalde, “foyası ortaya çıktı” sitem veya alaylamayla söylenir.

Ama Rabbimiz bizi sever ve hayatlarımızda geçici ve yapay parlaklığa – yani göstermeliğe – razı değildir. Gerçek ve son derece değerli bir pırlantanın foyaya ihtiyacı yok ki!

Bizi “parlatan” güç, içimizde yaşayan ve hayatlarımızı Mesih’e benzer olmak üzere dönüştüren Ruh’tur: “*Ve biz hepimiz peçesiz yüzle Rab’bin yüceliğini görerek yücelik üstüne yücelikle O’na benzer olmak üzere değiştiriliyoruz. Bu da Ruh olan Rab sayesinde oluyor*” (2Ko. 3:18).

Rab “gönülde sadakat” istiyor (Mez. 51:6). Makyajlı binalar değiliz! Rabbimiz her geçen gün ruhsal içyapımızı pekiştirmektedir.

O zaman foyalarımız ortaya çıksın ve Mesih’in görkemi hayatlarımızda görünsün! 📖

Hristiyan Teoloji Açısından Diyalogu Değerlendirmek

✍ Ryan Keating

Dinler arası diyalog Hristiyan ilahiyatının doğal bir sonucudur. En temelinde, Mesih İsa'nın şu sözleri hem Hristiyan ilahiyatının hem de diyalogun esasıdır: “İsa ona şu karşılığı verdi: “Tanrın Rab’bi bütün yüreğinle, bütün canınla ve bütün aklınla seveceksin.” İşte ilk ve en önemli buyruk budur. İlkine benzeyen ikinci buyruk da şudur: “Komşunu kendin gibi seveceksin.” Kutsal Yasa’nın tümü ve peygamberlerin sözleri bu iki buyruğa dayanır.” (Mat. 22:37-40) Bir şekilde Tanrı’yı “bütün aklınla” sevmek, Tanrı hakkında öğrenmek ve öğrendiğin şeyleri paylaşmak demektir. Komşunu kendin gibi sevmek de, komşunun inançlar hakkında öğrenmek demektir. Görünüyor ki bu en önemli buyruklara uymak, bir şekilde diyaloga girmeyi gerektirmektedir.

Birçok temel prensip gibi, diyalog da bazen aşırı derecede soyutlaştırılır, eleştirilir, siyasallaştırılır. Diyalog hakkında yazılar çok, eleştiren çok ve yanlış anlayan da çoktur. Bu nedenle teoloji açısından diyalogu yeniden değerlendirmek faydalıdır. Bu yazıda diyalogla ilgili iki tür kavram yanılıgına teolojik açıdan cevap verilecek ve diyalogun amaçları incelenecek.

Önce diyalogu tanımlamak önemlidir. Diyalogun hem geniş bir anlamı hem de daha teknik bir anlamı da var. Geniş anlamda diyalog her türlü dinler arası irtibatı kastedebilir. Yazılı, sözlü, kişisel, kurumsal, bireysel, toplumsal, siyasi, teolojik, tartışmacı ve ilişkisel diyalog çeşitlerden bahsedilebilir. Mesela, bir Hristiyan olarak bindiğim taksinin Müslüman şoförüyle din ile ilgili yaptığım sohbet diyalogdur. Bir turist grubunun camide İslam ile ilgili dinlediği sunum ve yaptıkları sohbet de diyalogdur. İki ilahiyatçı arasındaki yapılan bir akademik tartışma, yazılı veya sözlü, diyalogdur. Bu yazıda geliştireceğim argümanlar, en geniş anlamdaki diyalog için geçerli olacaktır ama aynı zamanda daha teknik anlamını da kullanılacaktır. Teknik anlamı da şöyle tanımlanabilir: *En az iki dinin mensupları arasındaki yapılan, dinsel içerikli, karşılıklı, anlamak ve anlaşılacak amaçlı, yazılı veya sözlü iletişim diyalogdur.*

Diyalog Mümkün mü? İki Kavram Yanılıgı

1. Diyalog çoğulculuğu gerektirir.

Bazen felsefi veya dinsel çoğulculuk diyalogun bir ön şartı olarak algılanıyor. Gerçekten karşılıklı bir ilişki için katılımcılar önce kendi inançlarının, mutlak anlamda, tek veya en doğru gerçeği olarak kabul etmemelidir gibi bir düşünce yaygındır. Fakat, felsefi ve teolojik açıdan dinsel çoğulculuk tutarsız, dinsel açıdan da diyalogun en temel amaçlarına aykırı bir görüştür.

Dinsel çoğulculuğun tutarsızlığı hakkında birçok şey denebilir ama bir örnek olarak, kendi inançlarının mutlak anlamda doğru olmadığını söyleyebilmek için bütün mutlak önermelerin doğru olmadığını söyleyebilir. Fakat bu görüş kendi kendini çürütüyor. Eğer bütün mutlak önermeler yanlıssa, o zaman “bütün mutlak önermeler yanlıştır” önermesi de mutlak anlamda doğru değildir. Doğruluk değeri olan mutlak önermeler kaçınılmaz bir gerçektir.

Bazıları ise daha yumuşak bir yaklaşımla diyebilir ki bütün dinler ancak sınırlı oranda gerçeğe ulaşabilir ve bu nedenle bütün dinler belli oranda doğrudur. Fakat öyleyse her dinden kabul edeceğimiz ve reddedeceğimiz şeylere kim karar verebilir? Böyle bir yaklaşım çeşitli dinlerden inançları benimseyerek bambaşka bir inanç sistemi kurmak zorundadır, ama bu yeni kurulan sistem aynı şekilde sınırlı olmayacak mı? O zaman bu yeni kurulan sistem zaten mevcut olan dinlerden daha doğru olamayacak gibi görünüyor. Ayrıca dinlerden bazı inançları kabul etmek ve reddetmek için bir insan hangi kritere başvurabilir? Bu görüşü kabul eden insan ancak aynı derecede sınırlı bir gerçeğe ulaşabileceği açıktır. Dolayısıyla bu görüş ve o insanın uygulayacağı kriter, mevcut dinlerden daha güvenilir olamaz.

Çoğulculuk bazen daha hoşgörülü bir yaklaşım olarak veya güven sağlamak için kolay bir yol olarak görünür. Fakat bu sahte bir kestirme yol ve faydalı olmayan bir pragmatizmdir.

Dinin mensupları arasında güven sağlamak uğruna kendi inançlarımızdan kolayca vazgeçersek dinsel konulardaki ciddiyetimizi yitiririz.

Çoğulculuğun en ciddi sorunu pratik bir mesele olabilir. Dinler arası diyalogun en önemli faydalarından biri, farklı dinlerin mensuplarının barış ve samimiyet içinde nasıl bir arada yaşayabileceklerini, ilişki kurabileceklerini örnekle göstermektir. Eğer dinsel çoğulculuk diyalogun bir ön şartıysa diyalogun bu faydasını yok saymış oluyoruz, çünkü dünyadaki Müslümanların ve Hristiyanların büyük çoğunluğu çoğulcu görüşe sahip değildirler. Diyalog dünyada faydalı olacaksa, Müslümanların ve Hristiyanların, candamaları denebilecek inanışları ve geleneksel görüşleriyle birlikte, dinin esas önermelerini bırakmadan, mutlak doğruluğunu inkar etmeden, nasıl birlikte konuşabileceğimizin, ilişki kurabileceğimizin gösterilmesi gerekir.

Hristiyan olarak Mesih İsa'nın şu sözleri ciddiye alınmalı: *“İsa, ‘Yol, gerçek ve yaşam Ben'im’ dedi. ‘Benim aracılığım olmadan Baba'ya kimse gelemmez.’”* (Yu. 14:6) Benzer bir şekilde Mesih İsa hakkında İncil şöyle ifade eder: *“Başka hiç kimsede kurtuluş yoktur. Bu göğün altında insanlara başıslanmış, bizi kurtarabilecek başka hiçbir ad yoktur.”* (Elç. 4:12) Bu ayetlerin gösterdiği gibi, İncil, Hristiyanlığın mutlak doğruluğunu savunuyor. Fakat, bu inanç diyalogun imkanını dışlamıyor.

Bu konuda yapılan hata şudur: felsefi sonuçlar tutumsal eğilimlerle karıştırılmaktadır; oysa bunlar birbirinden farklıdır. Diyaloga kapıyı kapatan şey tutumsal bir eğilimdir, felsefi sonuçlar değildir. Bazen, çoğulculuğun veya “plüralizm”in diyaloga açık, fakat “dışsalcılık”ın veya partikülerizmin diyaloga kapalı olduğu düşünülür. Ancak gerçek şu ki, plüralist bir insan diyaloga kapalı olabilir ve çoğulculuk diyaloga açık olabilir. Bunlar arasında zorunlu bir ilişki yoktur. Önemli olan tutumdur. Bir insan felsefi ve dinsel açıdan “kesin kararları” vermiş olabilir, mutlak doğruluğa inanabilir ve aynı zamanda dinlemeye açık, gerekirse de fikrini değiştirmeye açık olabilir. Aslında dünyada birçok insan bu kategoride bulunur.

Dolayısıyla diyalog çoğulculuğu gerektirmez. Hem ortak noktaların hem de farklılıkların üzerinde durarak insanlar birbirlerinin inançlarına açık olabilir. Dinlemek, sohbet etmek, ilişki kurmak ve birbirinin görüşlerinden faydalanmak, hemfikir olmak anlamına gelmez. Eğer çoğulculukta ısrar edersek, felsefi ve teolojik açıdan çelişkili bir sisteme sahip oluruz ve dinsel açıdan diyalogun faydalarını hiçe saymış oluruz.

2. Diyalog gizli misyonerliktir.

İkinci bir kavram yanılgısı olarak, bazıları diyalogun “misyonerlik” olmasıyla suçlar.¹ Oysa bu itiraz, faydalı olmayan bir şüphecilik ve indirgemeci bir diyalog (ve misyonerlik) anlayışı gösterir. Eğer diyalogun amaçları dinsel teklik veya dinin özelliklerini sifira indirmek olsaydı o zaman bu yerinde bir korku olabilirdi. Fakat, diyaloga katılanlar öyle bir amacı kabul etmiyor olabilir, hatta kabul etmemelidirler. Dinler aynı değildir ve diyalog sırasında kendi özelliklerine sahip çıkmaları da doğaldır. Diyalogun amacı anlamak ve anlaşılmasıdır.

Tabii gerçek anlamda “misyonerlik” Hristiyanlığın özündedir. “Son Buyruk” olarak adlandırdığımız sözler, İsa'nın imanlılara verdiği önemli bir emir: *“Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi. Bu nedenle gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin; onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un adıyla vaftiz edin; size buyurduğum her şeye uymayı onlara öğretin. İşte ben, dünyanın sonuna dek her an sizinle birlikteyim.”* (Mat. 28:18b-20) “Misyoner” gönderilmiş olan demektir ve bu anlamda her Hristiyan İsa'nın öğretilerini paylaşmaya “gönderilmiş”tir. Zaten bir inanç doğruysa paylaşılmaya değer. Paylaşılmayan bir inanç veya paylaşmaktan çekinen bir insana şüpheyle bakılır. Eğer misyonerlik bu şekilde tanımlanıyorsa o zaman diyalogda “misyonerlik” gizli değildir, apaçıktır ve sadece Hristiyanlar için değil, Müslümanlar için de geçerli olmalıdır. Dolayısıyla, diyalog bağlamında, inançları paylaşma isteği ve insanları düşünmeye davet etmek uygun görünür.

İnsanlar olarak başkalarının niyetlerini bilmeyebiliriz, ama bu pek de öncelikli bir unsur değildir. Belki diyaloga girenlerden bazılarının iyi niyetli oldukları şüphelidir, ama öncelikle bizim niyetlerimizin temiz olması ve çekinceli davranmamamız önemlidir. İncil'de bundan daha temel bir prensip yoktur:

“Sevginiz ikiyüzlü olmasın. Kötülükten tiksinin, iyiliğe bağlanın. Birbirinize kardeşlik sevgisiyle bağlı olun. Birbirinize saygı göstermekte yarışın... Size zulmedenler için iyilik dileyin. İyilik dileyin, lanet etmeyin... Birbirinizle aynı düşüncede olun. Böbürlenmeyin; tersine hor görülenlerle arkadaşlık edin. Bilgiçlik

taslamayın. Kötülüğe kötülükle karşılık vermeyin. Herkesin gözünde iyi olanı yapmaya dikkat edin. Mümkünse, elinizden geldiğince herkesle barış içinde yaşayın.” (Rom. 12:9-10,14-18)

Başkalarının niyetlerini bilmeden de doğru niyetlerle diyaloga girebiliriz. Anlamak, anlaşılma için, saygı göstererek, iyilik dileyerek, samimi sevgimizi ortaya koyarak diyaloga girmemiz gerekir.

Ayrıca diyaloga girmek inançta özgüvenimizi gösteriyor. Eğer bir insan önemli bir konuda başkalarıyla görüşmekten çekiniyorsa, bu bir şüphe göstergesidir. Hristiyan teolojisi açısından dinlemekten, anlamaktan, öğrenmekten, ilişki kurmaktan çekinmemeliyiz. Tanrı, Şeytan ile gerçek bir rekabet içinde değildir, çünkü Tanrı'nın gerçek rakibi yoktur. Dolayısıyla nihai anlamda doğruluk yanlışlıkla rekabet içinde değildir. Kutsal Kitap'ta Tanrı şöyle diyor: “*Beni arayacaksınız, bütün yüreğinizle arayınca beni bulacaksınız. Kendimi size buldurtacağım*” (Yer 20:13-14a) O halde, ne kadar incelenirse incelenir, ne kadar eleştirilirse eleştirilsin, doğruluk doğru olmaya devam edecektir. Bu nedenle doğruluğa açık elle tutulmalı. Demek ki bir takım kesin inançlara sahipken aynı zamanda, gerekirse, inançlarımızı değiştirmeye açık olmalıyım. Hristiyan için şöyle bir dua uygundur: “Ya Rab, ancak doğru inançlara sahip olmak istiyorum. Yanlış bir inanca sahipsem o inancı al benden. Hristiyanlık doğruysa, Hristiyan olmak istiyorum. Fakat İslam doğruysa, Müslüman olmak istiyorum.” Diyalogun bir ön şartı varsa, o şekilde ifade edilebilir.

Niçin Diyalog? Üç Amaç

Hristiyan teolojisi diyalogun çeşitli amaçlarını onaylar yöndedir. Gösterdiğim gibi, bazı amaçlar Hristiyanlığa aykırı olabilir, mesela, dinin özelliklerini hiçe saymak veya dinlerin farklı olmadığını kanıtlamak. Oysa diyalogun birçok amacı Hristiyan teolojisine uygundur. Burada üç tanesi sıralanacak.

1. Karşılıklı Anlayış

Başkalarının inançlarını anlamak Hristiyan ahlakının öz niteliklerindedir. Bir Hristiyan nasıl kendi inançlarını anlatmak isterse, aynı zamanda anlamak da istemelidir. Mesih İsa, Tanrı'yı bütün yüreğimizle, bütün canımızla ve bütün aklımızla sevmemizin gerektiğini açıkladı. Kendi inançlarımızı incelemesek, eleştirmesek ve başkalarının inançlarını öğrenmek için açık olmazsak sevgide aklımızın bir rolü kalmaz.

Daha da açık olarak, İsa diyor ki “komşunu kendin gibi seveceksin.” Diyalog “komşularımızı sevmek” için somut bir yöntemdir. Ayrıca, görünüyor ki komşuları sevmek için onları tanımamız gerekiyor, tanımak için de iletişim kurmak gerekiyor. Dolayısıyla, bir şekilde diyaloga girmeden İsa'nın verdiği en önemli buyruğa uymak imkansızdır. Bazı insanlar sadece ikincil kaynaklara başvurarak diğer inançlar hakkında öğreniyorlar, fakat gerçek şu ki, doğrudan iletişim ikincil kaynakları okumaktan çok farklıdır ve Hristiyanlar olarak sadece kuru kuruya bilgi edinmeye değil, insanları sevmeye çağırıyoruz.

Mesih İsa'nın anlattığı bir benzetme de bahsettiğimiz “komşu prensibini” açıklıyor. İsa “komşunu kendin gibi seveceksin” dedikten sonra, bir adam soruyor, “Peki, komşum kim?” İsa da bir benzetmeyle cevap veriyor. Benzetmede iki din adamı ve bir Samiriyeli, saldırıya uğramış bir adamın yanından geçiyor. Din adamları yolun öbür yanından geçiyorlar, Samiriyeli ise gerçek bir “komşu” olarak, saldırıya uğramış adama yardım ediyor.² Samiriyeliler, Yahudiler'in düşmanlarıydı ve bir takım sapkın inanca sahiptiler. Irk ve din olarak Yahudiler'den ayrıldılar ama İsa'nın benzetmesinde gerçek kahraman, gerçek komşu bir Samiriyeliydi. Açıktır ki “komşu” kavramı, diğer inançlara sahip olanları da buna dahil eder. Başka bölümlerde Mesih İsa Samiriyeliler'in inançlarını reddetti;³ ama teolojik farklılıklarına rağmen, bu kişilerden tanrısal gerçekler öğrenebilir ve onları bazı konularda örnek alabiliriz.

2. Birlikte Olabildiğimizi Göstermek

Diyalog, Müslümanlar ile Hristiyanların barış ve sevgi içinde birlikte olabildiklerini göstermeye yarar. Çeşitli alanlarda, çeşitli seviyelerde, çeşitli ortamlarda gerçekleşerek bu amaca ulaşabilir. Gerçek inançlarımızı ortaya koyarak, hem ortak noktalarımızı hem de

farklılıklarımızı kabul ederek ilişki kurmak, iletişim kurmak, birbirimizi sevmek mümkündür. Maalesef buna ikna olamamış kişiler bulunur; dolayısıyla diyalogun bu konuda önemli bir rolü vardır.

Teolojik anlamda bir Hristiyan samimi niyetlerle bu amaca ulaşmak için diyalog kurabilir. Diğer inançları kabul etmemekle birlikte, onları bir tehdit olarak görmek de gereksizdir. Herhangi bir teolojik veya felsefi ön şartı koymadan bir Hristiyan diyaloga girebilir. Bu şekilde dünya aynı fikirde olmamanın düşman olmak anlamına gelmediğini görebilir.

Ayrıca, Hristiyanlığın samimi toplumsal niyetleri de var bu konuda, çünkü Hristiyanlığın amaçları kontrol etmek değil, güç almak değil, yargılamak değildir. Mesih İsa'nın üzerinde en çok durduğu konu Tanrı'nın egemenliğidir. Açık bir şekilde İsa öğretiyor ki Tanrı'nın egemenliği manevi bir şeydir. Siyasi bir proje değil, ruhsal bir konudur.⁴ Çok önemli bir ayrım olarak, Hristiyanlık Tanrı'nın Egemenliği ile dünyasal yönetimler arasındaki farkı vurguluyor. Mesela, İsa insanlar için dua ederken şöyle diyor: *"Çünkü ben dünyadan olmadığım gibi, onlar da dünyadan değiller. Onları dünyadan uzaklaştırmanı değil, kötü olandan korumanı istiyorum..."* (Yu. 17:14-15) Kutsal Kitap'ta buna benzer birçok ifade insanları bu dünyada "yabancı" veya "göçmen" olarak benzetiliyor. Bundan hareketle Hristiyanlık, devletleri "Hristiyanlaştırmak" istemez. Tarihte bu prensibe bazı istisnalar olmasına rağmen iki bin yıl boyunca devleti tehdit etmeden, değiştirmeye kalkmadan, Hristiyanların büyük çoğunluğu her çeşit devlet ve hükümet altında yaşamış ve sadık vatandaş olmuşlardır.

Kutsal Kitap'ın birçok ayetinde dünyasal yönetime tabi olmamız gerektiği yazar. Mesela, Pavlus şöyle der: *"Herkes, baştaki yönetime bağlı olsun. Çünkü Tanrı'dan olmayan yönetim yoktur. Var olanlar Tanrı tarafından kurulmuştur. Bu nedenle yönetime karşı direnen, Tanrı buyruğuna karşı gelmiş olur... öyleyse iyi olanı yap, yönetimin övgüsünü kazanırsın... Bunun için, yalnız Tanrı'nın gazabı nedeniyle değil, vicdan nedeniyle de yönetime bağlı olmak gerekir."* (Rom. 13:1-5) Dolayısıyla Hristiyanlar Müslümanlar'la birlikte iyi komşu, iyi vatandaşlar olmalıdırlar. Diyalog kurarak bunun mümkün olduğunu gösterebiliriz.

3. İşbirliğinin Mümkün Olduğu Alanları Keşfetmek

Dinsel özelliklerini eritmeden, dinler arasındaki ortak noktaları keşfederek, birçok alanda işbirliği mümkündür. Bu demek değil ki anlayışımız yüzde yüz aynı olacaktır ama yine de işbirliğinin faydaları birçok örnekte görülebilir. Adalet ve hukukta mesela... İnsan hakları üzerinde çok çalışma vardır. İçerik hakkında tartışma çoktur ama kavram olarak İslam ve Hristiyanlıkta insanın temel haklarının olduğu savunulur. Bunun teolojik kökeni de diyalogun imkânlarını gösterir. Hristiyanlıkta insanların Tanrı'nın "benzeyişinde" veya "suretinde" yaratılmaları en temel doktrinlerden biri.⁵ İnsan olduğumuz için zaten birçok ortak haklarımız, sorumluluklarımız var. Toplumsal yardım ve geliştirme ile ilgili konularda da ortak proje oluşturmak gayet başarılı olabilir ve geçmişte olmuştur. Bunun gibi konularda birlikte çalışmak, dinlerimizi sadece sosyal yardım projelerine indirgemek anlamına gelmez. Bireysel nedenlerimiz farklı olup da aynı projeyi geliştirmek mantıklıdır ve Tanrı'nın suretinde yaratılmış olan insanlara yardım etmek Hristiyan açısından Tanrı'nın her zaman istediği bir şeydir.

Bilimsel alanlarda da geniş bir işbirliği alanı görünmektedir. Kutsal Kitap'ta Musa'nın kayınbabası Yitro bu konuda ilginç bir örnektir. Yitro İbrani değil, Midyanlı'ydı ve kendi tanrıları için kâhinlik yapıyordu. Musa her gün kalabalıkların sorunlarını dinliyor ve tartışmaları hakkında yargıda bulunuyordu. Yitro bunu duyunca ona öğüt verdi ve yeni bir düzen kurmak için bazı önerilerde bulundu. Yitro'ya göre, Musa'nın dinsel görevlerine tamamlamak için ve dünyasal görevlerini kolaylaştırmak için bir yönetim sistemi kurmalıydı. Musa bu öğüdü kabul etti ve Tanrı'dan olduğuna karar verdi.⁶ Bu demek ki, Musa, dinle ilgili konularda bile, kendi inancından olmayan insanların fikirlerine açıldı ve Tanrı bu insanların fikirlerini kullanıyordu. Dolayısıyla, Hristiyanlar başka inançlardan insanların fikirlerine açık olmalı; dinsel konularda bile önemli dersler alınabilir. Tabii, dini olmayan konularda zaten işbirliği çok. Birçok akademik alanda bilim adamlarının dinsel görüşleri engel olmuyor.

Felsefe de işbirliğinin derin bir örneğidir. Din felsefesinde bile İslam ve Hristiyanlığın çok sayıda ortak noktası vardır. Tanrı'nın varlığıyla ilgili argümanlar her iki dine kullanılıyor. Son yıllarda, mesela, William Lane Craig "Kelam Kosmolojik Argümanı" üzerinde çok verimli çalışmalar yaptı.⁷ Craig'in kullandığı argüman türü ilk önce kelamcılar (Gazali, mesela)

tarafından geliştirildi. Craig bunu kabul etti ve İslam'ın kelamcılarına bu nedenle çok saygı gösterdi. Aynı zamanda Craig birçok noktada kelamcılarının düşüncelerinden ayrılır ve sunulan argümanı Hristiyanlıktaki Tanrı kavramını savunmak için kullanır. Yani, felsefi argümanlar ortak olarak kullanılabilir ve aynı zamanda farklı sonuçlara götürebilir. Tabii, İbn Rüşd'ün meşhur bir örneği de var bu konuda. İbn Rüşd'ün *Faslul Maqal* adlı eserinde, felsefeyi savunurken der ki, “Müslüman olmayanların geliştirdiği felsefe yöntemleri Müslümanlar tarafından kullanılabilir; tıpkı kurban keserken, kullandığımız bıçağın sahibinin Müslüman olup olmadığını sormak zorunda olmadığımız gibi.”⁸ Kimin geliştirdiği değil, ne amaçla kullanacağımız önemlidir.

Sonuç

O halde dinler arası diyalog Hristiyan teoloji açısından çok sağlam bir temele dayanır. Dini çoğulculuğu gerektirmeden, niyetleri gizlemeden, Hristiyanlar Müslümanlarla samimi iletişim kurabilir, din hakkında birbirleriyle paylaşabilir, tartışabilir ve birbirlerinin görüşlerinden faydalanabilir.

Tanrı'yı ve insanları sevmek için diyalog zorunlu görünüyor; Kutsal Kitap ve Hristiyan teolojisi buna müsaade etmektedir. Her insan Tanrı'nın suretinde yaratıldı. Bütün insanlarla barış içinde yaşamaya çalışmak için çağırıyoruz. Kutsal Kitap'ta yabancı ülkelerde iyi vatandaş olarak yaşamak ve diğer inançlara sahip olan insanların fikirlerinden faydalanmak ile ilgili örnekler de aydınlatıcıdır. Hristiyanlıkta, birçok şey gibi, diyalog da sevgiyle özetlenebilir: “Sevgili kardeşlerim, birbirimizi sevelim. Çünkü sevgi Tanrı'dandır.” (1Yu. 4:7)

Sonnotlar:

¹Örneğin, < www.diyalogmasali.com > ve < <http://www.sadakat.net/diyalog-tuza/1202-kitap-anasayfasna-doen.html> > (8 Haziran 2010 tarihinde ulaşılmıştır).

² Luka 10:25-37

³ Yuhanna 4:21-22

⁴ Bkz. Matta 13

⁵ Yaratılış 1:26

⁶ Mısırdan Çıkış 18

⁷ Bkz. William Lane Craig, *The Kalam Cosmological Argument* (London: MacMillan, 1979) ve *The Cosmological Argument from Plato to Leibniz* (London: MacMillan, 1980).

⁸ Averroes, *On the Harmony of Religion and Philosophy*, trans. George Hourani (London: Luzac and Co., 1976), e-text.

“Günahın bilincinde olmak ve ondan şiddetle nefret etmek, Mesih’e sevgi ve iman beslemek, kutsallıktan zevk almak ve daha fazlasını arzulamak, Tanrı’nın halkını sevmek ve dünyasal olan şeyleri tatsız bulmak; bütün bunlar bir kişinin Mesih’e iman etmekle başlayan dönüştürülmesiyle birlikte mutlaka görülen işaretler ve kanıtlardır.”

J.C. Ryle

Vahiy'den... Tartışmasızca: İmparatorluk Sükseesi Yanılgısı

✍️ Chuck Faroe

Melek gür bir sesle bağırdı:
"Yıkıldı! Büyük Babil yıkıldı!
Cinlerin barınağı,
Her kötü ruhun uğrağı,
Her murdar ve iğrenç kuşun sığınağı oldu.
Çünkü bütün uluslar
Azgın fuhşunun şarabından içtiler.
Dünya kralları da
Onunla fuhuş yaptılar.
Dünya tüccarları
Onun aşırı sefahatiyle zenginleştiler."

Gökten başka bir ses işittim:
"Ey halkım!" diyordu.
"Onun günahlarına ortak olmamak,
Uğradığı belalara uğramamak için çık oradan!"

— Vahiy 18:2-4

Neşe Düzel'le yapılan bir söyleşide, önde gelen tarih profesörü Selim Deringil din değiştirme ve zorlama hakkında şu savda bulundu: "Osmanlı İmparatorluğu'nun kitleleri zorla Müslümanlaştırma diye bir resmî politikası hiçbir zaman olmadı." Bu sav biraz sorgulandığında, Deringil bazı çok ilginç tespitlerde bulundu. Birlikte okuyalım:

Eğer zorlama yoksa Anadolu'da insanlar hangi nedenlerle din değiştirdiler?

Tanzimat'a dek, Osmanlı'da askerî sınıfa dahil olmanın, yani devlete ve yönetici sınıfa girmenin tek yolu Müslüman olmaktı. Bu yüzden Müslümanlaşma, soyluların Osmanlı yönetici sınıfına girmeyi istemesiyle de yaşandı. Bir de gayrimüslim nüfus cizye diye bir vergi veriyordu ve bu vergi kriz dönemlerinde çok ağır olabiliyordu. Cizye yükünden kurtulmak için de Müslümanlaşanlar oldu. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu'nda gayrimüslimler üzerinde birtakım kısıtlamalar vardı.

Gayrimüslimlere ne gibi kısıtlamalar vardı?

Gayrimüslimler belli renkleri giyemiyordu. Yeşil renk, Müslümanlarındı. Gayrimüslimler belli hayvanlara binemiyordu. Ata ve deveye sadece Müslümanlar biniyordu. Hatta bazı yerlerde gayrimüslimlerin hamam günleri ve hamam eşyaları da ayrıydı. Bir Müslüman öldüğünde merhum oluyordu, gayrimüslim öldüğünde ise "mürt oldu" deniyordu. Mürt, telef oldu, geberdi manasına hayvanlar için kullanılır...¹

Burada hangi etkenler söz konusudur? Yönetici sınıfına ait olarak nüfuzlu olmak, vergilerden muaf tutulmak, ata binebilmek, yeşil giyebilmek ve (bu dünyadan göç ettikten sonra neden önemliyse!) ölmüşken “geberdi” dedirtmemek. O zaman Hristiyan olarak tanınan birçok kişi, zulüm korkusu ve kılıç zoru yüzünden değil, ayrıcalıklar ve saygınlıktan yoksun kalmamak için Müslümanlık’a geçmiştir.

Gayet tabii zulüm korkusuna kapılarak zorla Müslümanlık’a geçenler de vardı. (Aynı söyleşide Deringil böyle durumlardan da söz eder.) Ama gördüğümüz gibi, bu durumların yanı sıra Osmanlı İmparatorluğu’nun toplumsal ve ekonomik yapısında Hristiyanların asimile olmasını cazip kılan bir düzen vardı.

Vahiy kitabının ilk hitap ettiği imanlılar da, başka bir imparatorlukta, Roma İmparatorluğu’nda yaşarken böyle bir çifte tehlikeyle karşı karşıyaydı. Bir yandan, zulümler karşısında yılarak Mesih’i inkâr etme tehlikesi vardı. İsa’nın İzmir’deki kiliseye şu sözleri bu durumu yansıtır: “Çekmek üzere olduğun sıkıntılardan korkma! Bak, denenesiniz diye İblis içinizden bazılarını yakında zindana atacaktır. On gün sıkıntı çekeceksiniz. Ölüm pahasına da olsa sadık kal, sana yaşam tacını vereceğim” (Va. 2:10). Öbür yandan, rahat geçinmek için imparatorluğun mevcut düzenine taviz vererek Mesih’e vefasız kalma tehlikesi vardı. Laodikya’daki kiliseye yapılan uyarı bu durumu yansıtır: “Zenginim, zenginleştin, hiçbir şeye gereksinmem yok diyorsun; ama zavallı, acınacak durumda, yoksul, kör ve çıplak olduğunu bilmiyorsun” (Va. 3:17).

Vahiy kitabının önemli bir vurgusu şudur: Rab İsa Mesih galip geldi (5:5) ve İsa imanlısı olmak, galip gelmek demektir (2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:17). “Galip gelmek” askerî bir terimdir ve imanlı hayatının zorlu bir mücadele olduğunu bize hatırlatır. Ama her kilise ve imanlının bulunduğu savaş alanı aynı değildir. Gerek zulüm dehşeti, gerekse ayrıcalık hevesi olsun, Mesih’e yönelik bağlılığımız ve tanıklığımızın gücünü zayıflatan ne varsa, ona karşı savaşmalıyız.² Bu makale, asimile olma, yani bu çağın gidişine uyma tehlikesi üzerinde duracak. Bu amaçla Vahiy kitabının *imparatorluk eleştirisine* birlikte bakacağız.

Vahiy’in imparatorluk eleştirisini incelerken öncelikle 17:1-19:5 ayetlerinde işlenen “büyük fahişe Babil’in” yargılanmasına odaklanacağız. Bu makale serisinin amacı, sık sık tartışma konusu olan Vahiy kitabından “tartışmasızca” yararlanabileceğimiz dersler çıkarmaktır. Bu bağlamda Vahiy kitabını yorumlayanların benimsediği ana yaklaşımlara değinerek bu çalışmada çıkardığımız dersin neden tartışma konusu olması gerektiğini belirtmek istiyorum. *Açıklamalı Kutsal Kitap*’ta özetlendiği üzere, Vahiy kitabının yorumcularının üç önemli yaklaşımı şöyledir:

Geçmişçiler (Preterists): Anlatılan olayların birçoğunun Roma İmparatorluğu döneminde gerçekleştiğini iddia ederler.

Gelecekçiler (Futurists): Kitabın aslen son günlere ilişkin olduğunu düşünürler... Roma dönemindeki zulmün sadece ikincil önemi vardır.

Simgeçiler (Idealists): Kitapta tanımlanan olayları, iyinin kötü karşısında zafer kazanması gibi sonsuz gerçekliklerin simgelandiği tasvirler olarak görürler; bu yüzden bunların kelimesi kelimesine yorumlanacağını, tarihsel bir değeri olmadığını ileri sürerler...³

Vahiy kitabını okurken, hiçbir zaman göz ardı etmemiz gereken bir gerçek var: Bu kitapta yazılanları yerine getirmeliyiz! Nitekim kitabın girişinde, “burada yazılanları dinleyip yerine getirene ne mutlu!” diyor (1:3). Geçmişçiler, Babil’in yıkılışının, öncelikle Roma İmparatorluğu’nun yargılanmasıyla ilgili olduğunu varsayabilirler. Ama uygulama düzeyinde, bundan ibret alarak imanlı hayatlarını *bu dönemde* nasıl yaşayacaklarını derin derin düşünmelidirler. Gelecekçilerse, Roma dönemindeki olayların yalnızca ikincil bir önem taşıdığını, Babil olarak adlandırılan imparatorluğun gelecekte var olarak yargılanacağını kabul edebilirler. Bu durumda hem Roma İmparatorluğu’nda yaşanan paralel ama ikincil olaylardan, hem de dünyanın sonunda yaşanacak asıl olaylardan *kendileri için* Rab’bin hangi dersleri çıkarmalarını istediğini araştırmalıdır. ⁴ Aynı şekilde, bu Tanrı karşıtı imparatorluğun yargılanmasının, “iyinin kötü karşısında zafer” kazandığını vurgulayan bir simge olduğunu düşünen simgeçiler ne yapsınlar? Bu kitabın

mesajını ciddiyetle yerine getirmek niyetiyle, Vahiy kitabının imparatorluk eleştirisinin ışığında, *kendi yaşantılarını* nasıl değiştirmesi gerektiğini düşünmelidirler.

O zaman Vahiy hakkında hangi yorum yaklaşımını tercih edersek edelim, Vahiy kitabının imparatorluk eleştirisine tam bir ciddiyetle bakarak, şu soruları sormalıyız: *Bu imparatorluk neden bu denli büyük yargıya uğradı? Kötülükleri nelerdi? Daha da önemlisi, imparatorluğa yönelik bu eleştiri, kendi hayatım, kilisem ve toplumum için hangi açılardan ibret vericidir?*

“Canavar Gibisi Var mı?”

Vahiy kitabının imparatorluğa yönelik eleştirisi birbiriyle ilişkili üç ana konuya bağlıdır: askerî kudret, ticaret ve ibadet. Vahiy kitabında hem imparatorluğa hem de imparatorluğu temsil eden imparatora “canavar” simgesi yakıştırılmıştır. Vahiy 13:4 ayetinde güç ile tapınma arasındaki ilişki görülür: “*Canavar gibisi var mı? Onunla kim savaşılabılır?*” diyerek canavara da taptılar.” Aynı şekilde, Babil’in yıkılışı karşısında feryat eden gemicilerin söylediği söze dikkate değerdir: “*Koca kent gibisi var mı?*” Bu hayranlığın kaynağı neydi? “*Onun sayesinde, onun değerli mallarıyla zengin olmuşlardı*” (Va. 18:17-19).

Bir yazarın dediği gibi, “Gelecekte kendilerine en büyük mutluluğu ne sağlayacaksa, insanlar ona ümit bağlarlar.”⁵ Aynı şekilde, insanlar derinden emniyette olmayı arzular ve onlara güçlü bir şekilde emniyet ve refah sağlayan bir merci varsa, ona hayranlık duyar, taparlar. Sözüünü geçirmek için askerî güce fazlasıyla sahip canavara böylece hayranlık duyulur: “*Canavar gibisi var mı? Onunla kim savaşılabılır?*” Aynı şekilde Tanrı karşıtı imparatorluğu temsil eden “koca kent” Babil insanları zengin kılmaya muktedir ekonomik güce sahip olduğu için ona hayranlık duyulur: “*Koca kent gibisi var mı?*”

Vahiy kitabının, Roma İmparatorluğu’nun ilk dönemlerinde yaşayan ilk muhatapları için bu bilinen bir durumdu. Roma İmparatorluğu’nun siyasi birliği, bütün tebaalarının imparatora tapınmasıyla sağlanırdı. O dönemde yaşayan Romalı bazı yazarlar, hükümdarların sağladıkları nimetlere minnettarlıklarını ifade etmek için onları tanrılar arasına kaydetmenin en uygun davranış olduğunu, gerçek tebaaların devlete sadık olduğunu göstermek için de imparatora sunu olarak tütsü yakmaları gerektiğini kaydederler.⁶

Roma İmparatorluğu’nun ilk döneminde bu zihniyeti en büyük gayretle benimseyen bölge, Vahiy kitabının hitap ettiği yedi kilisenin bulunduğu “Asya İli”ydi, yani günümüz Türkiye’si’nin Ege bölgesi. İmparator Augustus’a (İ.Ö. 63-İ.S. 14) “tapınma ayrıcalığı”nı talep eden ilk yer, Asya İli’ydi. Sonuç olarak Augustus sağken Bergama’da ona görkemli bir tapınak inşa edildi. İ.S. 26 yılında İzmir, Sart ve Laodikya’yla yarışarak İmparator Tiberius’a tapınak kurma hakkını kazandı. Efes’te zaten Julius Sezar ve Claudius için tapınaklar daha önce kurulmuştu ve İmparator Domitian döneminde (İS 51–96 yıllarında hüküm sürdü) imparatorlara tapmak üzere bazı önemli tapınak çalışmaları yapılmıştır. Efes’teki bu tapınak çalışmalarından biri, Sebastoi Tapınağı, bu ideolojiyi güzelce örnekler. Bir futbol sahası büyüklüğündeki bir alanda inşa edilen bu tapınak, sütunlarla döşenmiş üç kattan meydana geliyordu. İkinci katın sütunlarında Roma’nın çeşitli tanrıları ve tanrıçaları sergileniyordu. Bu “tanrılar katı” imparatorlara tapınılan tapınağın temelini oluşturdu. Bu güçlü simgenin anlamı şuydu: Roma’nın tanrıları imparatorları bir nevi el üstünde tutar, korur; tanrı olarak tapınılan imparatorlar da bütün tanrı ve tanrıçaları birleştiren unsurdur. Sonuç olarak tanrısal boyut ile insanlar arasında biricik aracı, imparatordu. Efes’te İmparator Trajan’ın bir heykelinde “theou huion” (Tanrı Oğlu) yazısı bulunur. Trajan’ın ayakları dibinde de, bütün dünyanın kendisine boyun eğmekte olduğu anlamına gelen bir küre modeli vardır.⁷

Zengin Olmak Suç mu?

Vahiy kitabının 4. ve 5. bölümlerinde tahtta oturan Tanrı ve Kuzu’ya bütün evrenin tapındığını görmekteyiz. Bu bölümler Vahiy’in mesajı açısından temel bir gerçek ortaya

koyar: Gerçekliğin merkezi tek gerçek Tanrı'dır. Gerçek anlamda insan olmak da, tek gerçek Tanrı'ya tapınmaya bağlıdır. Oysa Vahiy'de yeryüzündeki insanlar *canavara* tapıyorlar. Böylece Vahiy'de Rab'be sadık olup olmadığımız önemli ölçüde kime ya da neye tapındığımızdan anlaşılıyor.

Ama bu esnada, insanlar Tanrı yerine canavara neden tapınsınlar diye sorabiliriz. Bunun cevabı, özetle, "çünkü onları zengin kılabilirdi" şeklinde olacaktır. Yukarıda belirtildiği gibi, Vahiy kitabının imparatorluğa yönelik eleştirisi üç ana soruna yöneliktir: *ibadet, kudret ve ticaret*. Vahiy'in bu eleştirisi, insanlığı yozlaştıran *ekonomik ve ticari* uygulamaları gündeme getirir. Canavara boyun eğmeye, onun işaretini taşımaya razı olmayanların cezası nedir? Ne bir şey satın alabilir, ne de satabilirler, yani ticaret yapamazlar (Va. 13:17). Bu büyük Tanrı karşıtı imparatorluk yıkılınca, kimler, neden yas tutar? Öncelikle "dünya kralları" ve "dünya tüccarları" yas tutarlar (bkz. Va. 17:2, 18; 18:3, 11, 15, 17-18, 23). Ayrıca, ticaretle zenginleşen "dünya kralları" ve "dünya tüccarları" ile birlikte saptırılan "bütün uluslar" (18:3, 23) ve "yeryüzünde yaşayanlar" (ki Vahiy kitabında bu tabirle göksel çağrıya değil, bu dünyanın düzenine bağlı insanları kastedilmektedir; 17:2) yas tutarlar. Neden yas tutarlar? Çünkü fahişe olarak tanımlanan bu imparatorluğun, "*aşırı sefahatiyle zenginleştiler*" (18:3). "*Dünya tüccarları onun için ağlayıp yas tutuyor. Çünkü mallarını satın alacak kimse yok artık*" (18:11).

Peki ama, ticaret yapmak veya zengin olmak ille de suç mu diye soracaksınız. Tabii ki, her zaman değil. Gerçi, bilge Süleyman, "*Zengin olmak için didinip durma, Çıkar bunu aklından. Servet göz açıp kapayana dek yok olur, Kanatlanıp kartal gibi göklere uçar*" (Özd. 23:4-5) diye salık verir. Rabbimiz İsa Mesih de, para sevgisi hakkında, "*İnsanların gururlandıkları ne varsa, Tanrı'ya iğrenç gelir*" şeklindeki son derece ciddi uyarıda bulunur (Luk. 16:15). Ayrıca Pavlus, Kutsal Ruh'un denetimi altında olarak, "*Zengin olmak isteyenler ayartılıp tuzağa düşerler, insanı çöküşe ve yıkıma götüren birçok saçma ve zararlı arzulara kapılırlar*" der (1Ti. 6:9). Tabii ki dürüstçe çalışarak müreffeh olmak suç değil. Fakat zengin olma hevesi bizi yoldan saptırırsa, Tanrı'yı değil, dünyayı sevmiş oluruz (bkz. 1Yu. 2:15-17). Vahiy kitabının imparatorluğa yönelik eleştirinin ekonomiyle ilgili boyutu bu soruna yöneliktir. İmparatorluğun zenginleşme anlayışı Tanrı'nın egemenliğine muhalefet oluşturur. Bu eleştirinin önemli yanı, zenginliğe adeta tapan bu ekonomik sistemin aşırı lüks hayata ve gösterişe düşkünlüğüdür. İnsanların günlük ihtiyaçlarını karşılamak üzere sıradan bir alım satım değil, çoğunlukla lüks ve gösterişli mallara yönelmesi söz konusudur. Büyük fahişe Babil'e getirtilerek satılan malların listesi bunu vurgular:

Altını, gümüşü, değerli taşları, incileri, ince keteni, ipeği, mor ve kırmızı kumaşları, her çeşit kokulu ağacı, fildişinden yapılmış her çeşit eşyayı, en pahalı ağaçlardan, tunç, demir ve mermerden yapılmış her çeşit malı, tarçın ve kakule, buhur, güzel kokulu yağ, günnük, şarap, zeytinyağı, ince un ve buğdayı, sığırları, koyunları, atları, arabaları ve köleleri, insanların canını satın alacak kimse yok artık. (Va. 18:12-13)

Richard Bauckham, bu listeyi dikkatlice inceleyerek listede bulunanların Roma İmparatorluğu'nun ilk döneminde sonradan görme ailelerin tükettiği lüks ithal mallar olduğunu belgelemiştir. Bauckham söz konusu malların bu kitlenin aşırı savurganlığını tatmin etmek için kullanıldığını örnekler. Sözelimi, böyle ailelerde yemek tabaklarının som altından yapılması ve evlerindeki tavanların altınla kaplanması yaygındı. (Bu bağlamda Romalı bir yazar, "bir ülkenin altını olduğu anlaşılınca o ülke artık Roma'nın düşmanı sayılır ve oranın kaderi savaşın ıstıraplarıdır" hükmünde bulundu.) Aynı şekilde salonlarda gümüş kaplı kanapeler ve banyolarda gümüş kaplı küvetler bulunuyordu. Hindistan'dan getirtilen en değerli inciler, imparatorluğun dışından geldiği için daha da pahalıydı. Buna rağmen (veya belki bundan dolayı) inciler özel rağbet görmekteydi. Bazı yeni zenginler, lüks ziyafetlerinde incileri sirkede eriterek içerlerdi. Böylesine büyük bir sarfiyatı bir yudumda yapmak ayrıca bir zevk veriyordu!⁸ Örnekler daha da çoğaltılabilir ama herhalde durum anlaşılmalıdır.

Bauckham bu uygulamaların neden kınanması gerektiğini şu gözlemlerle açıklamıştır:

... can alıcı nokta şu ki, Roma, dünyanın dört bir bucağından getirtilen lüks mallar için savurduğu zenginliği, illeri fethederek, yağmalayarak ve ondan sonra aynı illerden vergi toplayarak elde etmiştir. Roma, tebaalarının sırtından lüks geçiniyordu.⁹ ... Roma Barışı, Tacitus'un kullandığı tabire göre, 'kan dökerek sağlanan barış'tı. Bu barışı sürdürmek için önce illeri vahşice fethetmek, sonra sınır bölgelerinde sürekli savaşmak, aynı zamanda bütün imparatorlukta muhalefetleri zorla bastırmak gerekliydi. Kendi gücünü ve refahını mutlak bir değer olarak gören her toplumda olduğu gibi, Roma İmparatorluğu varlığını mağdurlar sayesinde sürdürebildi.¹⁰

Kendi Oğlu'nu dünya için feda eden Tanrı, nefesine düşkün zenginlerin insanları sömürmesini tabii ki hoş karşılamaz. Yine de Tanrı'nın halkı her durumda dünyanın bu eğilimlerinden ille de arı değildir. Vahiy kitabı imanlılara hitap ederek şu uyarıda bulunur: "Ey halkım! Onun günahlarına ortak olmamak, Uğradığı belalara uğramamak için çık oradan!" (Va.18:4). Yukarıda vurgulandığı gibi, Vahiy kitabı hakkında hangi yorum anlayışını benimsersek benimseyelim, bu uyarı büyük ruhsal önem taşımaktadır. Bu uyarı, Roma İmparatorluğu'nda yaşayan Vahiy kitabının ilk muhatapları için gerekliydi. Emin olabiliriz ki, tarihin sonunda yaşayan Tanrı halkı için de gerekli olacaktır. Üstelik, küresel tüketicilik ortamı içinde yaşayan biz çağdaş Mesih imanlıları için de gereklidir.

Ne Gördüğümüz, Nereden Baktığımıza Bağlıdır

Bu kısa yazıda derin ve zor bir konuyu ele aldık. Burada Vahiy kitabının imparatorluk eleştirisine, bu eleştirinin anlamına ve önemine sadece bir giriş yaptığımı kabul ediyorum. Ama buraya kadar okuduğunuza göre, önemli bir fırsatı yakaladınız: Vahiy kitabında yazılanları yerine getirme fırsatıdır bu! Bu zor konuyu uygulamak herhalde kolay olmayacaktır. Ama bu gerçekleri uygulamaya başlamak için kendimize aşağıdaki üç soruyu Rab'bin önünde soralım.

Zenginlik ve gösterişle aramız nasıl?

Fahişe olarak tasvir edilen Tanrı karşıtı imparatorluk, zenginliğini çarpıcı bir şekilde sergilemektedir: *Kadın, mor ve kırmızı giysilere bürünmüş, altınlar, değerli taşlar, incilerle süslenmişti* (Va.17:4). Roma İmparatorluğu'nda zenginliğe, savurganlığa ve gösterişe ne kadar önem verildiğini yukarıda özet bir şekilde okuduk. Bu eğilimler tabii ki tarihe karışmış değil. Bu yazı yazılırken dünya ekonomisi ciddi bir bunalım içindedir. Ama bir yazar, dünya bu ekonomik krizin eşliğindeyken Amerika'nın yeni zengin borsacılar ve iş adamlarının nasıl da gösterişli harcamalarda bulduklarını şöyle örneklemiştir:

- *lüks bir hotelde bir gece kalmak için 34,000 dolar ödenir...*
- *Wall Street Burger Shoppe'de altın tozla süslenmiş bir hamburgerin tadına bakmak için 175 dolar ödenir...*
- *özel "buz"la servis yapılan bir içki (söz konusu "buz" seçkin bir elmadır) almak için 10,000 dolar ödenir...*¹¹

Ne diyelim? Ayıp denen bir şey var!.. Ama gösteriş ve savurganlık henüz tarihe karışmadığı gibi, ne yazık ki Amerika'ya has da değildir. Türklerin kültürü ve psikolojisini araştıran Doç. Dr. Erol Göka şu gözlemede bulunur: "Türk grup davranışının; Türklerin psikolojisinin en belirgin özelliklerinden birisi nedir?" diye sorulsa, hemen 'gösteriş ve şatafat düşkünlüğü' diye cevap veririm."¹² Göka, bu savını desteklemek amacıyla günlük hayattan alınan şu örnekleri sunar:

Çeşit çeşit modellerde arabaların doldurduğu yollarımız, giyim kuşamdaki marka merakımız, caddelerde herkese şan olsun diye gezinen düğün alayları, sünnet merasiminden parti toplantılarına hiç susmayan davul zurnalar, çocuklarımızı yolladığımız okullara ödenen paraların övünç vesilesi olması, yazlığımızın oda sayısı, köklerini ta nerelere kadar uzatmaya çalıştığımız soyumuz... Köklü bir tasavvuf geleneğine sahip olan bu topraklarda tevazuun nişanesi olması gereken insanlarda bile lüks yaşama hevesi, "desinlerci" eda...¹³

Herhalde davul zurna, “Tanrı karşıtı” imparatorluğun en önemli belirtisi değildir! Ama Mesih imanlıları ve kilise olarak, “lüks yaşama hevesi” konusunda nasıl düşünmeliyiz? Bazı insanların düşüncesine göre, ne kadar müreffeh olursak, Tanrı’ya o kadar yakınızdır. (Sözelimi, “finansal güçlendirme” seminerine ev sahipliği yapan büyük bir kilisenin park yerinde, kiliseye en yakın yerler “lüks arabalara” tahsis olunmuştur!)¹⁴ Oysa Vahiy kitabına göre, böyle bir aşırı lüks merakı canavara tapanlara daha uygundur. *Peki, zenginlik ve gösteriş hevesi bizim hayatlarımızda nasıl bir yer tutar ve hangi motivasyonlardan kaynaklanır?*

Yürekten neye tapınıyoruz?

Kutsal Kitap’ta Tanrı karşıtı imparatorluklar ve/veya bu imparatorlukları temsil eden imparatorlar bazen *yaratık* veya *canavar* olarak tasvir edilir (örneğin, bkz. Daniel 7, Vahiy 13 ve 17. bölümler). Burada önemli bir nükte var. Tanrı’nın egemenliğine boyun eğmeyen egemenlikler *insansızlaşır* ve *insansızlaştırır*. Tanrı insanları *kendine benzer, kendi suretinde* yarattı (Yar. 1:26-27). İnsan olmak, Tanrı’yı yansıtmak demektir. Gerçek anlamda insanlığımızı yaşamak için, *insanlaşmak için*, tek gerçek egemen olan Rab Tanrı’yı ve O’nun egemenliğini bu dünyada temsil etmeliyiz.

Ama Tanrı karşıtı imparatorlukların kendilerine özgü yücelikleri vardır, bizi kendi safına çekmeyi bilir: Üst düzey yöneticiler, yıldızlar, askerler, siyasetçiler, süper zengin iş adamları, modacılar, sanatçılar... Bu dünyanın “büyükleri”ne ve yaşantılarına gıptayla bakmamak her zaman kolay değildir. Roma İmparatorluğu’nda yaşayan Vahiy kitabının ilk okurları da, son derece şatafatlı bir imparatorlukta yaşarken, her tarafta sergilenen zenginlik, olağanüstü tapınaklar, dünyayı fetheden ordu karşısında rahatlıkla hayranlık duymuş olmalıydılar.

Öyleyse “imparatorluk yanlılığına” kanmamak için imparatorluğa değişik açıdan bakmak gerekir. İmparatorluğa doğrudan bakılırsa, ancak göz kamaştırıcı görkemi görülür. Ama Vahiy kitabı bu imparatorluk olayına farklı açılardan baktırır. Bu “görkem”, şehitlerin ve mağdurların gözüyle nasıl görünür? Peki ya tek görkemli Tanrı’nın tahtından bakılırsa bu sahte görkem nasıl görünür? Vahiy, koca imparator ve imparatorluğu *canavar* ve *fahişe* olarak tanıtır. Keskin eleştirisiyle Vahiy kitabı imparatorluğun “şatafat”ını ele alır ve (affedersiniz) bütün bunları *hayvanlık, fuhuş* ve *sefahat* olarak tanımlar.

Vahiy kitabı, bu dünyanın bütün imparatorluklarına karşı duran bir görüş sunar: bütün zaferleri ve görkemiyle, Rab olan İsa Mesih’tir. O’na güvenmeye, hayran kalmaya ve tapınmaya çağırıyoruz. *Yüreğimizi yoklamalıyız: Yürekten kime ve neye hayranlık duyuyoruz, tapınıyoruz?*

Babil’den nasıl çıkılır?

Kutsal Kitap’ta, bazı durumlarda, Tanrı’nın yargısından kurtulmak için fiziksel olarak bir kentten çıkma buyruğu söz konusu olmuştur (Bkz. Yar. 19:15; Yer. 51:45; Luk. 21:20-21). Bunun yanı sıra, Asya İli’ndeki yedi kiliselerde ve bizde de olduğu gibi, Vahiy 18:4 ayetindeki buyruğu (“*Ey halkım! ... Onun günahlarına ortak olmamak, Uğradığı belalara uğramamak için çık oradan!*”) yerine getirmek için herhalde yaşadığımız kentten fiziksel olarak çıkmayacağız.

Ama ruhsal olarak, benimsediğimiz değerler ve uygulamalar açısından “Babil”den çıkmaya çağırıyoruz. Nitekim Kutsal Kitap, “*İmansızlarla aynı boyunduruğa girmeyin. Çünkü doğrulukla fesadın ne ortaklığı, ışıkla karanlığın ne paydaşlığı olabilir?*” diyor (2Ko. 6:14). Vahiy kitabının *imparatorluğa yönelik eleştirisini* ciddiye alacak olursak, kendimize rahatlık sağlayan ama zayıf insanları mağdur eden yapılardan sakınmalıyız. Toplumsal adalet büyük önem vermeliyiz. Ama bu denli geniş çaplı ve karmaşık küresel tüketicilik sisteminde yaşarken, böyle bir girişimin neresinden başlamalıyız? Kitle kültürümüzün etkilerinin hangilerinden nasıl arınmalıyız? Üye olduğumuz ve önderlik yaptığımız kiliselerde “Babil”in manevi kültürüne uyumlu olmayan ve Tanrı’nın egemenliğini yansıtan bir karşı kültür geliştirmek için neler yapmalıyız?

Sonuç olarak “maddi yaşamın verdiği gurur”dan arınmayı amaçlamalıyız (1Yu. 2:16). Bu açıdan zevklerimiz ve harcamalarımızı sorgulamalıyız:

- Neden böyle giyinmek istiyorum?
- Neden böyle eğlenmek istiyorum?
- Filanca eşyayı satın alarak hangi arzularımı tatmin etmeye çalışıyorum?
- Benim satın aldığım mallar veya ortak olduğum finansal düzenlemeler diğer insanların mağdur edilmesine neden oluyor mu?
- Neden “özellikle bunu” yapmadan veya almadan ya da “oraya” gitmeden mutlu olamıyorum?

Bu soruları yanıtlamak ve bu adımları atmak kolay olmayacaktır. Ama Rabbimiz bize güçlü bir dayanak sağlamıştır: İmparatorluk süksesinin yanılığını teşhir ederek, Mesih İsa’yı ve O’nun zaferini gözlerimizin önüne seren Vahiy kitabı. Kutsal Ruh’un işleyişiyle, bu kitap hayal gücümüzü ve dünya görüşümüzü yenileyecek güçtedir.

Sonnotlar:

- ¹ Neşe Düzel, “Selim Deringil: ‘Osmanlı Alevileri Hep Dışladı’”, *Taraf*, 29 Mart 2010.
< <http://www.taraf.com.tr/makale/10657.htm> > (22 Mayıs 2010 tarihinde ulaşılmıştır).
- ² Bruce M. Metzger, *Breaking the Code: Understanding the Book of Revelation* (Nashville, Tennessee: Abingdon, 1993), s. 30.
- ³ *Açıklamalı Kutsal Kitap* (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2010), s. 1871-1872.
- ⁴ Bu konuda gelecekçi bilgin Grant R. Osborne şu gözlemlerde bulunur: “Canavarı ve büyük Babil’i tasvir etmek için kullanılan imgelerin çoğu, birinci yüzyılda yaşanan benzer durumlardan esinlenerek oluşturulmuştur...Yuhanna’nın okurlarının tarihin sonunda yaşayacak insanlarla özdeşleşmeleri bekleniyordu. Tanrı halkının gelecekte karşılaşıcağı denemelerden yola çıkarak, kendi çektikleri sıkıntılar için dersler çıkaracaklardı.” Grant R. Osborne, *Revelation* (Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 2002), s. 22.
- ⁵ Thomas R. Schreiner, *Romans* (Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 1998), s. 752.
- ⁶ Charles H. Talbert, *The Apocalypse: A Reading of the Revelation of John* (Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press, 1994), s. 53.
- ⁷ Bu paragraftaki tarihsel bilgilerin hepsi a.g.e., s. 53-54’ten alınmıştır.
- ⁸ Richard Bauckham, *The Climax of Prophecy: Studies in the Book of Revelation* (Edinburgh: T&T Clark, 1993), s. 350-371.
- ⁹ a.g.e., s. 371
- ¹⁰ a.g.e., s. 349
- ¹¹ Leslie Bennetts, “The End of Hubris,” *Portfolio*, Aralık 2008. Barbara Ehrenreich, *Bright-Sided: How the Relentless Promotion of Positive Thinking Has Undermined America* (New York: Metropolitan Books, 2009), s. 179’da alıntılanmıştır.
- ¹² Erol Göka, *Türklerin Psikolojisi: Tarihin Ruhumuzda Bıraktığı İzler* (İstanbul: Timaş, 2008), s. 148.
- ¹³ a.g.e.
- ¹⁴ Hanna Rosin, “Did Christianity Cause the Crash?” *Atlantic*, Aralık 2009.
< <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2009/12/did-christianity-cause-the-crash/7764/> > (22 Mayıs 2010 tarihinde ulaşılmıştır).

İman

✍ İhsan Yinal Özbek

İman sözcüğü Eski Antlaşma'da yüzden çok kez *emun*, *emuna*, *aman* olarak ve Yeni Antlaşma'da yaklaşık 240 kez *pistis* olarak geçer. İman sözcüğü çoğu kez inanmak, umut etmek, güvenmek sözcükleri ile tanımlanmaktadır. İbr 11:1 ayeti bunlara “emin olmak” kavramını da ekler. İmanın birçok yönü olduğu için bu kavramın yalın bir tanımını yapmak çok zordur. Yine de birçok yönü içerecek biçimde bir tanım yapmak gerekirse, “İman, Mesih ile ilgili bildiriye *inanmak*, geçmiş, gelecek ve günümüz ile ilgili içerdiklerine *güvenmek*, gündelik yaşamda bu bildiriye *bağlılık*la davranmak, gelecekle ilgili vaatleri *umutla* beklemek ve bütün bunlardan *emin olmaktadır*”.

İman, Mesih inancı öğretilerinin en temel unsurlarından biridir. İnsanlar;

- iman yoluyla kurtulurlar (Ef. 2:8; Rom. 5:1; İbr. 10:39);
- iman aracılığıyla Kutsal Ruh'u alırlar (Yu. 7:39; Gal. 3:14);
- imanla kutsal kılınırlar (Elç. 15:9; 26:18);
- imanla kurtuluş güvencesi edinirler (1Pe. 1:5);
- imanla dua edildiğinde Rab iyileştirir (Yak. 5:15; Elç. 14:9);
- ruhsal savaşın içindeyken imanla kendilerini savunurlar (Ef. 6:16).
- Mesih inancısı gündelik yaşamını imanla sürdürür (Gal. 2:20; İbr. 10:38).

İman, Türkçede çoğu kez “gözü kara cesaret” ile bir tutulur. Oysa Kutsal Kitap'a göre iman bilginin, aydınlanmış zihnin bir ürünüdür. “İman haberi duymakla, duymak da Mesih'le ilgili sözün yayılmasıyla olur” (Rom. 10:17). Ancak haberi işitip duygusal bir biçimde tepki vererek iman ettiğini düşünen kişiler de vardır (Mat. 13:20-21). Böyle kişilerin kişisel güvene sahip olmadıkları için imanları bir bilgidен öteye gidemez. Bu nedenle sıkıntı zamanlarında dayanacak gücü bulamaz. Böylece yalnızca haberi işitmenin yeterli olmadığını, bu gerçeklerin kavranmasının ve yürekte inanılmasının da gerekli olduğunu görüyoruz (Rom. 10:10, 4:21).

İmanla ilgili olarak bazı yanlış düşünceler de bulunmaktadır:

- “İsa Mesih bütün yaşamında Rab (egemen) olursa iman etmişsin demektir.” Bu düşünce Rom 10:9 ayetinin yanlış anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. Buna göre, Mesih'in kişinin yaşamının her yönünde egemenlik kurması ya da en azından inanlının bu yönde bir eğilimi olmaksızın kişi kurtulmuş sayılamaz. Oysa ayetteki “Rab” sözcüğü Mesih'in Kurtarıcı olabilmesi için gereken kimliği vurgulamaktadır: Mesih Tanrı'dır, yani Eski Antlaşma'da İsrail halkını her türlü felaketten kurtaran Yahve'dir.

Mesih'in inanlının yaşamındaki egemenliği kurtuluş için bir önkoşul olmasa bile, kurtulmuş inanlının bu egemenliği kabul etmesi gerekir. İnanlı bu egemenliği kabul eder ve yaşamının her yönünde süreç içerisinde bu egemenliğin etkilerini (meyvelerini) gösterir.

- “İman ve vaftiz birlikte kurtuluşu sağlar”. Bu düşünce de yine birçok ayette iman ve vaftizin birlikte anılmasından kaynaklanıyor (Elç. 2:38, 8:13). Vaftiz olmak, Mesih'in bir buyruğudur ve dolayısıyla çok önemlidir (Mat. 28:19). Ancak vaftiz kurtuluşun bir önkoşulu değil, sahip olunan kurtuluşa ilişkin insanların önünde verilen bir tanıklıktır.
- “Tövbe etmelisin.” İmanla ilgili olarak yukarıda yapılan tanımda “Mesih'le ilgili bildiriye inanmak” yazmaktadır. Bu bildiri kişinin günahlı olduğunu ve günahın ancak İsa Mesih aracılığıyla ortadan kaldırıldığı sözünü de içermektedir (Rom. 3:22-24). Kişi bu bildiriye iman etmişse, zaten kendi günahlı niteliğini de kabul etmiş ve bundan kurtulmak istemiş demektir. İman kavramı bu anlamdaki tövbeyi kapsar.

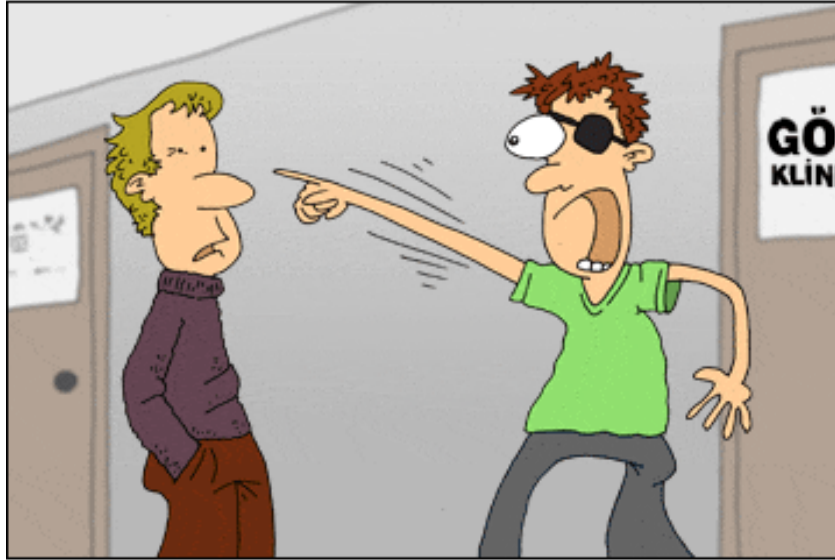

Ancak imana ek olarak bir de “tövbe etmek” söz konusu olduğunda, bu “tövbe” doğru değildir. İsa Mesih’e iman edildiğinde “tövbe duası” yapma geleneği bu açıdan yanlış olmaktadır.

- ç) “İman ve iyi işler birlikte olmalıdır.” Bu ifade de içinde doğruyu ve yanlış barındırmaktadır. Yanlıştır, çünkü bu söze göre kurtuluş için “iyi işler” zorunlu gibi gösterilmektedir. Oysa İncil’e göre iyi işler nedeniyle değil, iman aracılığıyla kurtulduk (2Ti. 1:9; Tit. 3:5). Ancak kurtuluşa yol açan iman sonucunda kişi iyi işler yapmaya başlar (Ef. 2:10; Yak. 2:14-26).
- d) “İman ettiğim için kurtuluşu kazandım”. Kurtuluş ne kazanılır ne de hak edilir. Kurtuluş Tanrı’nın karşılıksız bir armağanıdır. Kişi bu armağanı alabilmek için uygun duruma gelmelidir. İman, Tanrı’nın insana kurtuluş armağanını verebilmesi için bir yol, araç işlevi görür (Ef. 2:8-9).

Ayrıca Yeni Antlaşma’da iman Kutsal Ruh’un armağanlarından biri olarak da yer almaktadır (1Ko 12:9). Tanrı bu armağanı olağanüstü durumlarda olağanüstü işlerde kullanmayı düşündüğü kişilere vermektedir. Tanrı’nın doğaüstü işlerini yapabileceğine olan olağanüstü güven ve inançla ortaya çıkar. Matta 17:20; 21:21’da adı geçen iman, bu iman armağanıdır. **e**

Alıntı: İhsan Yinal Özbek, *İman*, 2. baskı (Ankara:Kucak Yayıncılık, 2002), s.146-148.

(Bkz. Mat. 7:1-5)

10-12-2009

Evet, gözümdeki merteci çıkarttırdım. Artık beni delirten gözündeki şu çöpü sana gösterebilirim!

Telif Hakları © Gospel Communications International, Inc - www.reverendfun.com

Hippolu Augustinus: Filozof ve Tanrıbilimci

✍️ Ronald H. Nash

🗨️ Şafak Tarı

Augustinus'un Gençlik Yılları

Augustinus'un hayatı onun düşüncelerini anlamak için önemli bir anahtardır. Augustinus, İ.S. 354 yılında, günümüzde Cezayir olarak adlandırılan topraklarda doğdu. Augustinus'un anavatanı, yüzyıllar önce neredeyse Roma'yı fethedecek kadar büyüyen Kartaca İmparatorluğu sınırları içinde kalıyordu. Ancak daha sonra Romalılar tarafından yenilgiye uğratılan Kartaca, kültür ve dil açısından Romalılaştırıldı. Augustinus'un babası Particius Hristiyan değildi ve oğlunun üzerinde nispeten az etkisi oldu. Annesi Monica ise sadık bir Hristiyan'dı. Augustinus'un hayatında annesinin önemli bir rolü oldu. Bu rol, oğlunun annesinin Hristiyan oluşunu reddettiği yıllarda bile etkisini korudu.

Augustinus *İtirafı* adlı kitabında, on altı yaşında büyük Kartaca kentine ilk gidişinden itibaren hep günahın peşinde koştuğunu yazar. Augustinus on yedi, on sekiz yaşlarındayken bir metres (kibar deyimle cariye) tutar; henüz yirmi yaşına gelmeden gayrimeşru bir erkek çocuk babasıdır artık. Augustinus aynı dönemde Aydınlik ve Tanrı ile Karanlık ve Madde adlı iki mutlak ilkenin olduğunu savunan dini ve felsefi bir akım olan Manicilik'e yakın durdu. Manicilik düşünsel açıdan Augustinus'a cazip geldi, zira bu inanışta kötünün varoluşu için annesinin inancı olan Hristiyanlık'takinden daha üstün bir açıklama getiriliyor gibiydi. Augustinus'un Manicilik'e yönelmesinin bir başka nedeni de, bu düşünce sisteminin bireyden Hristiyanlık'a oranla daha az ahlaki sorumluluklar beklemesiydi. Yani kişi hem iyi bir Manici olup hem de hayatını istediği gibi yaşayabilirdi.

Augustinus yirmili yaşlarının sonuna doğru Manicilik'le ilgili olarak ciddi kuşkular duymaya başladı. Özellikle Manici önderlerin kendilerine yöneltilen soruları yanıtlamakta başarısız olması Augustinus'u hayal kırıklığına uğrattı. Augustinus 383 yılında metresi ve oğluyla birlikte Akdeniz'i geçip Roma'ya gitti; orada hitabet dersleri vermeyi tasarlıyordu. Ancak öğrencilerinin ders ücretlerini ödemeyi ihmal etmesi yüzünden 384 yılında Roma'dan ayrıldı ve daha garantili bir meslek olan hatiplik yapmak üzere Milano'ya geçti. Augustinus orada Milano piskoposu Ambrosius ile tanıştı. Ambrosius onun Hristiyanlık'a yönelttiği itirazların birçoğunun, Hristiyan inancıyla ilgili yanlış anlamalara dayandığını anlamasına yardımcı oldu.

Kuşkucu Augustinus

Augustinus, o sıralarda kısa bir dönem sürecektir olan Kuşkuculuk uğruna Manicilik'i reddetmiş bulunuyordu. Kuşkucu döneminin ardından bazı "Platoncuların" çalışmalarını – bunlara Yeni Platoncu akımın önemli isimlerinden Plotinus'un eserleri de muhtemelen dahildir – incelediği kısa bir dönem geldi. Augustinus'un Yeni Platonculuk üzerinde çalışması, Hristiyan olmasını önleyen düşünsel engellerin birçoğunun yok olmasına da yol açtı. Augustinus varoluşu, iyi ve tek bir Tanrı'ya dayanan bir dünyada kötülüğün nasıl mevcut olabileceğini Platonculardan öğrendi. Augustinus bu arada Hristiyanlık'a karşı olan çeşitli düşünsel, ahlaki ve ruhsal itirazlarının yok olduğunu gördü. Augustinus 386 yılında Roma yakınlarındaki bir villada, Hristiyan Kilise tarihinin en çarpıcı iman deneyimlerinden birini yaşadı (iman edişini *İtirafı*, 8. kitapta anlatır). Bir sesin, "Al ve oku, al ve oku" dediğini işiten Augustinus "Elçinin kitabını" (Kutsal Yazıları) eline almasını

şöyle anlatır: “Kitabı kapıp açtım ve gözüme çarpan ilk parçayı sessizce okudum. ‘Çılgınca eğlenceye ve sarhoşluğa, fuhuşa ve sefahate, çekişmeye ve kıskançlığa kapılmayalım. Gün ışığında olduğu gibi saygın bir yaşam sürelim. Rab İsa Mesih’i kuşanın. Benliğinizin tutkularına uymayı düşünmeyin.’ Daha fazla okumayı istemedim, ayrıca bunu yapmam da gerekmiyordu. Zira cümlenin sonuna geldiğimde imanın ışığı bir anda adeta yüreğimi kaplamış ve kuşunun bütün karanlığı yok olmuştu.”

Augustinus o sıralarda metresinden ayrıldı; kadın, oğulları Adeodatus’u Augustinus’un yanında bırakıp Kuzey Afrika’ya döndü. Augustinus 387 yılında vaftiz olduktan sonra yanına gelen annesi Monica ve oğluyla birlikte Kuzey Afrika’ya dönmeye karar verdi. Monica o sıralar elli altı yaşındaydı ve çok kısa bir süre sonra öldü. Augustinus ve oğlu Kuzey Afrika’ya geri dönüş yolculuğuna devam ettiler. Augustinus’un, gelecek vaat eden çok sevgili oğlu Adeodatus ise Kuzey Afrika’da öldü.

Augustinus Mesih’e iman ettikten sonraki yıllarda felsefe ve teolojiye ağırlık verdi ve Kutsal Yazılar’ı etüt etti; aralarında *Against the Skeptics [Şüphecilere Karşı]*, *On the Happy Life [Mutlu Hayat Üzerine]*, ve *Soliloquies [Kendilik Konuşmalar]* adlı kısa kitapların da bulunduğu yazılar yazdı. Augustinus’un gittikçe artan bir şekilde kendini belli eden dini hizmet adanmışlığı 391 yılında rahip olarak atanmasıyla sonuçlandı, dört yıl sonra da Hippo piskoposu oldu.

İtirafı

Augustinus birçoklarınınca en önemli eseri olarak kabul edilen *İtirafı*’yı 400 yılında tamamladı. Kitapta 387 yılından önceki hayatına dair pek çok ayrıntıya yer verilmiş olmasına rağmen, yapıtı bir otobiyografi olarak tanımlamak yanlış olur. Augustinus, okuyucunun hayatının belli ayrıntılarını öğrenmesinden çok, kendine ve Tanrı’ya dair gerçeği arayışında yaşadığı ahlaki, düşünsel ve ruhsal çatışmaları anlamasına önem veriyordu. Augustinus “*itiraf*” kelimesini iki bağlamda kullandı: sayısız epey fazla olan günahlarını kabul etmek ve daha da önemlisi kendisini günahattan kurtaran Tanrı’ya yüceltmek.

Augustinus’u *The City of God [Tanrı’nın Kenti]* (413-427 arasında yazıldı) adlı kitabını yazmaya sevk eden olay, Roma’nın Vizigotlar’ın kralı Alaric tarafından 410 yılında yağmalanmasıydı. İmparatorlukta yaşayan ve Hristiyan olmayan kesimler Roma’nın uğradığı bu felaketin nedeni olarak pagan ilahlardan Hristiyanlık’a dönüşü gösteriyordu. Augustinus *The City of God*’u yazmaya sırf bu ithamlara karşılık vermek amacıyla başladı, ancak kitabı bitirmeden önce kendisini daha farklı konulardaki tartışmaların içinde buldu. Sonuç itibarıyla bu çalışma, Hristiyan tarih felsefesini anlatmaktadır. *The City of God* adlı eserin ilk on kitabında paganların suçlamalarına karşılık verilmesinin yanı sıra Roma İmparatorluğu’nun son dönemi hakkında önemli tarihi bilgilere de yer verilir. En ilginç bölümler eserin ikinci yarısında yer alır (11-22. kitaplarda). Yazar bu bölümlerde, çalışmasının ana teması olan dünyadaki iki toplum ya da iki kent olan Tanrı’nın Kenti ile İnsanın Kenti’nin varoluşunu irdeler. Bu iki kent insanlık tarihi boyunca yan yana var olacaktır. Bu kentler ancak yargı gününde, yani insanlık tarihinin sona ermesiyle birlikte en nihayet birbirinden ayrılacak ve her biri cennet ya da cehennemden oluşan kendi yazgısıyla yüzleşecektir.

Manicilere Karşı

Augustinus’un diğer eserleri arasında Üçlülük hakkında yaptığı uzun ve etkileyici çalışması ve Manicilere, Donatusçulara ve Pelagiusçulara karşı savlarını kaleme aldığı kitaplar da vardır. Augustinus’un Manicilikle olan kişisel ilişkisi onu iki büyük sorun – iman ile mantık arasındaki ilişki ve kötünün varoluşu – üzerinde düşünmeye sevk etti. Maniciler imanı, kültürlü ve eğitilmiş bir insana yakışmayan bir eylem olarak görerek alaya alıyordu. Onların öğretisinde hiçbir şeyi imana dayanarak kabullenmemek ve yalnızca akıl (mantık) yoluyla bilinene güvenmek vardı. Augustinus bu tür saldırılara karşı imanı savundu. Onun için iman mantıktan daha aşağı derecede değildi; gerçek iman mantıkla asla çelişmezdi. Aslında iman her bilgi edinme ya da bilme eyleminin vazgeçilmez bir

adımıydı. Augustinus bu noktayı günümüzde çok bilinen şu deyişle dile getirdi: *Credo ut intelligam* – bilmek için inanıyorum. Her bilgi imanla (inanmakla) başlar. İman yalnızca dine ait olan bir olgu değildir, aksine her bilme eyleminin zaruri bir ögesidir.

Manicilerin kötülük sorununa (yani dünyada kötünün ve kötülüğün var olması) getirdikleri “çözüm”, genç Augustinus dahil birçoklarının bu düşünce sistemini Hristiyanlık’tan daha üstün görmesine yol açmıştı. Hristiyanlık’ta tüm gerçekliğin tek gerçek Tanrı tarafından yaratıldığı öğretilir. Durum böyleyse ve Tanrı Hristiyanlar’ın iddia ettiği gibi hem iyi hem de sınırsızca güçlüyse, o zaman kötünün varoluşunun nedeni nedir? Manicilik iynin ve kötünün var oluşunu, biri iyi diğeri kötü olan, ezeli ve ebedi olarak bir arada bulunan, eşit güçte iki tanrının hiç bitmeyen mücadelesinin kaçınılmaz bir sonucu olarak açıklar. Kötü vardır, çünkü iyi tanrının (Işık) kötü tanrıyı (Karanlığı) yenecek gücü yoktur. Augustinus nihayetinde kötünün varoluşunu açıklamak için bu tür bir düalizmin (ikiciliğin) gereksiz olduğunu anladı. Yalnızca tek Tanrı vardı ve O hem iyi hem sınırsızca güçlüydü. Tanrı’nın yarattığı her şey iyiydi. Ancak yaratılış iyiliğin derecelerine sahipti. Tanrı’nın iyi yaratışının bir özelliği de bazı varlıklara (meleklerle ve insanlara) özgür irade vermiş olmasıydı. Bu yaratıklar özgür iradelerini daha yüksek dereceli bir iyilikten daha düşük dereceli bir iyiliğe yönelmek için yanlış kullandıkları zaman kötülük ortaya çıkmıştı.

Augustinus ve Donatusçular

Donatusçuluk yaklaşık 312 yılında –yani Augustinus’un bu hareketin yarattığı tartışmalara bizzat katılmasından 80 yıl öncesinde– Kuzey Afrika’da ortaya çıktı. Donatusçuluk bazı Hristiyan kilise önderlerinin İmparator Diocletianus döneminde gördükleri zulüm sırasında (303-305) hayatlarını kurtarmak için Kutsal Yazılar’ın kopyalarını teslim etmesini protesto etmek amacıyla başlatıldı. Kuzey Afrikalı bazı Hristiyanlar’ın (Donatusçuların) gözünde, hainlerin bu eylemi onların rahiplik ve piskoposluktan men edilmesi için haklı bir gerekçeydi. Donatusçuların neden olduğu ayrılık daha sonra Kuzey Afrika’da benzer çizgide ama birbirleriyle rakip olan iki ayrı kilisenin gelişmesine yol açmıştır.

Augustinus konuya taraf olmak zorunda kaldı, zira Katolik piskoposu olduğu Hippo kentinde halkın çoğunluğu Donatusçuydu. Akılcı bir uzlaşma sağlama girişimi daha başlangıçta başarısızlığa uğrayan Augustinus, siyasi ve ruhbani mücadelelerine yöneldi. Bunların sonucunda Donatusçuluk suçlu bulunarak kınandı ve nihayetinde etkisini yitirdi.

Augustinus’un Donatusçulukla düştüğü görüş ayrılığı, onun kilisenin yapısal niteliğine ve sakramentlere ilişkin bir takım teoriler geliştirmesine yol açtı ki bunlar Katolikler ile Protestanlar arasındaki ihtilafın merkezinde olmuştur. Örneğin, Augustinus usulüne uygun olarak göreve atanmamış Katolik Kilisesi temsilcileri tarafından yerine getirilen sakramentlerin hiçbir geçerliliği olmadığını savundu. Bununla birlikte Augustinus’un kullandığı *katolik* tanımlamasının *Roma Katolikliği* ile eşanlamlı olmadığını bilincinde olmak önemlidir.

Augustinus ve Pelagiusçuluk

Pelagiusçuluk, Augustinus’un çağdaşı olan Pelagius adlı Britanyalı bir keşişin görüşlerine (ya da bu görüşlerin içerdiklerine) verilen addır. Pelagius ilk olarak Roma’da yaşadı, daha sonra da Akdeniz kıyısındaki ülkelerde seyahat etmeye başladı. Pelagius’un teorilerinden anlamlar çıkarılmaya başlanmasıyla birlikte, bu düşünce sisteminin, günahın Adem’den bütün insanlığa miras kaldığını reddettiği ortaya çıktı. Pelagius, Adem’in günahının yalnızca Adem’i etkilediğine ve diğer insanlar üzerinde hiçbir etkisi olmadığına inanıyordu. Dolayısıyla Pelagius’a göre yeni doğan bebeklerin günaha eğilimleri yoktu, onlar masum ve tümüyle günahsızdılar. Bu inanış ise insanların Tanrı’yı hoşnut edecek biçimde yaşamak yeteneğine ya da gücüne sahip olduğu anlamına gelmekteydi.

Augustinus bu sapkın görüşe, bütün insanların günah işleme eğilimiyle doğduğuna ve günahkar doğalarının onları günah işlemeye eğilimli kıldığına dair Kutsal Kitap öğretisiyle karşı koydu. Tanrı’nın kutsal yasasının gereklerini yerine getirebilecek hiçbir insan yoktur.

Pelagiusçuluk ayrıca kurtuluşun ilahi bir lütuf eylemi, Tanrı'nın bir armağanı olduğunu da reddediyordu. Bu öğretiyi, insanların ya kendi kendilerini kurtarabileceklerini ya da kurtuluşlarını sağlayabilmek için en azından Tanrı'yla işbirliği yapabileceklerini iddia ediyordu. Augustinus için imanın başlangıcı da, olgunlaşması da Tanrı'nın armağanıydı. Augustinus günahın insan iradesi üzerindeki etkisinin üç ana aşamasını belirlemiş ve Latince olarak şöyle özetlemiştir:

- *Posse non peccare*: Adem'in günaha düşüşten önceki durumunu tanımlıyordu; Adem günah işlememe gücüne sahipti.
- *Non posse non peccare*: Düşüş'ten sonra bütün insanların durumunu tanımlıyordu; onlar günah işlememe gücüne sahip değildirler.
- *Non posse peccare*: Kurtarılmış olanların gökteki durumunu tanımlar; onlar günah işleme gücüne sahip olmayacaktır.

İnanç Savunucusu Augustinus

Augustinus'un diğer birçok konu hakkındaki görüşleri hâlâ önemli ve yararlı birer başvuru kaynağıdır. Örneğin, onun kuşkuculuk karşıtı savları, bu görüşün yanlış olduğunu ispat etmenin en uygun başlama noktasını oluşturur. Augustinus'a göre kuşkucu kendisiyle çelişir. Kuşkucu bir yandan hiç kimsenin hiçbir şey bilemeyeceğini savunurken, öte yandan "hiç kimsenin hiçbir şey bilemeyeceğini" kendisinin bildiğini iddia eder. Dahası en radikal kuşkucu bile kendisinin var olduğunu bilmek zorundadır. Augustinus *Dubito ergo sum* (kuşku duyuyorsam, o halde varım) diye yazar. Eğer kuşkucu var olmasaydı, kuşku duyamazdı. Eğer ben var olduğumu biliyorsam, o halde kuşkuculuk (yani hiç kimsenin hiçbir şey bilemeyeceği görüşü) yanlış olmak zorundadır.

Augustinus'un Hristiyan Platonculuk'u, Platon'un felsefesinin bir Hristiyan dünyası ve Hristiyan yaşam görüşünün gelişmesi için temel teşkil edebileceğine inanan düşünürler için tutarlı bir kaynak olmayı sürdürür. Augustinus bilgiye dair teorisinde bir rasyonalistti, diğer bir ifadeyle insan zihninin duyular aracılığıyla algılamadığı şeyleri bildiğine inanıyordu. Augustinus duyularımızla algıladığımız fiziki alemin, yalnızca zihnimiz aracılığıyla bilebileceğimiz çok daha mükemmel bir alemin kusurlu bir kopyası olduğuna inanıyordu. Kusursuz biçimler (oluşumlar) aleminde sonsuz ve değişmez özler bulunur. Ancak Augustinus, Platon'un aksine, bu biçimlere (oluşumlara) Tanrı'nın dışında bir varoluş atfetmeyi reddetmiştir. Bu sonsuz biçimler Tanrı'nın zihninde, Tanrı'nın sonsuz düşünceleri olarak varlıklarını sürdürürler.

Hristiyan düşünüşünün gelişimini anlamayı arzulayan her Hristiyanın Hippolu Augustinus'un çalışmalarına aşina olması gerektiği açıktır. Birçokları ise daha ileri giderek, Hristiyan Kilisesi'nin çağımızda karşılaştığı sorunların çözülmesi için yapılacak her girişimin başlangıç noktasının Augustinus'un bu zorluklarla başa çıkma çabaları olması gerektiğini ileri sürecektir. [e](#)

Bu makale ilk kez Amerika Birleşik Devletleri'nde Moody Publishers, 820 N. LaSalle Blvd., Chicago, IL 60610 tarafından yayımlanan ve John Woodbridge'in düzenlediği *Great Leaders of the Christian Church* (Telif Hakları © 1988 The Moody Bible Institute of Chicago) adlı yapıtta yayımlandı. İzin ile tercüme edildi.

This article was first published in the United States by Moody Publishers, 820 N. LaSalle Blvd., Chicago, IL 60610 within the title *Great Leaders of the Christian Church* edited by John Woodbridge, copyright © 1988 by The Moody Bible Institute of Chicago. Translated by permission.

Hristiyanlık'ın Doğrulanması

✍️ Louis Matthews Sweet

🗨️ Şafak Tarı

I. Günümüzün Hristiyan inanç savunucusu, insan zihninin Tanrı'nın vahyini kavrama ve yorumlama kapasitesine inanmalıdır.

İnanç savunuculuğu Hristiyanlık adına insan zekâsına hitap etmektir. Bu görev, kendi başına Hristiyanlık'ın gerçek olduğu, yani akılcı yorumlar ve doğrulamalar yapabilen akılcı bir sistem olduğu inancını ifade eder. Böylesine bir inanç, mantıksal öncelik olarak insan aklının yapıcı gücü ve öz değerine dair köklü ve sağlam bir inanış gerektirir. Hristiyanlık'ın doğaüstü olaylar aracılığıyla verilmiş ve esinlenme yoluyla kaydedilmiş ilahi vahiy olduğuna inanmak, insan zihninin göksel vahyi alma ve yorumlama, doğaüstü olayları fark etme, Tanrı tarafından esinlenme ve O'nun bilgisine erdirilme yeteneğine sahip olduğuna duyulan eksiksiz güveni ifade eder. Bu ilahi-insan sürecindeki insan faktörünü aza indirgemek, sürecin kendisini güvenilir bulmamak anlamına gelir. Vahiy ile mantık arasındaki ilişkiye dair ileri sürülmüş olan yanlış ve yapay karşısavlar inanç savunucusunun işine büyük zarar verebilir. Mantık (ya da us), Tanrı hakkında bize hiçbir şey anlatmayan körelmiş bir yeti haline gelir. Vahiy ise batıl inançtan ayırt edilmesi imkânsız olan bir dizi akıldışı inanışlar haline gelir. İman, kıt akıllıların barınağı olur. Hristiyanlık ise gerçekliği akılcı bir zeminde kanıtlanması olanaksız olan bir bilinmeyi yorumlama biçimi haline gelir... Öte yandan, Hristiyan inanç savunucusunun insan aklının normal işleyişini ve açıkça tanımlanmış sınırlarını anlaması son derece önemlidir. (s. 15-17)

II. Hristiyan inanç savunucusu, Hristiyan inancına dair en temel ve kutsal gerçekler dahil olmak üzere, tartışmalı her soruya iki yönlü bakma alışkanlığını geliştirmek zorundadır.

Hristiyan inanç savunucusu insanların Hristiyanlık aleyhinde neler düşündüğünü, neler söylediğini bilmeli ve bu itirazları bütün gücüyle göğüslemeye kendini hazırlamalıdır. O belirli itirazlara karşılık vermekten daha fazlasını başarmalıdır. O bu itirazların boy gösterdiği entelektüel havayı algılayacak sezgisel bir duyu geliştirmelidir. O kendi inanışlarına karşı olan davaya en amansız muhalifleri karşısında bile şiddetle karşı koyabilmelidir... Kişi bu muazzam tartışmada gerçekten kazanma şansının, kürsüdeki avukatın ya da tartışmacının gibi entelektüel üstünlüğe ve müzakere becerilerine değil, *davasının daha haklı* olduğu gerçeğine dayandığını hatırlamalıdır. Kişi Hristiyanlık'ın lehinde söyleneceklerin, aleyhinde söyleneceklerden çok daha fazla olduğuna bütün içtenliğiyle inanmadıkça, inancı savunmak için gerçek bir çağrı almış olduğu söylenemez. Dolayısıyla inanç savunucusu, önüne çıkan her insanla en temel ve kutsal inanışlarının dayanağını tartışmaya hazır bir tutum içinde olmak zorundadır... İnanç savunucusunun kendi kanılarına akılcı bir dayanak belirlemesi, bu görev için gerekli olan eğitimin önemli bir ögesidir, yani kişi kendi inancının psikolojisini anlamalıdır. İnanca yönelik tutum, olumlu ve olumsuz yönleriyle olmak üzere, kişi tarafından çok sıkı akılcı bir incelemeden geçirilmiş olmalıdır. Kişi kendisine yöneltilen soruyu acımasızca bir fişek gibi delip geçmeli ve kuşkunun ötesinde yatan gerçeğe uzanmalıdır. Kişi, dini deneyimini derinleştirmek ve inanışlarını insan yaşamının ve tarihin temel gerçeklerine dayandırmak işinde çaba sarf etmekten kaçınmamalıdır. (s. 20-22)

III. Hristiyan inanç savunucusu, gerçek ve kapsamlı bir araştırmamanın sonuçlarını elde etmeli ve sunmalıdır.

Kişi, gerçeğin peşinde olanların inandırıcı tutumunu daima sürdürmelidir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, yüklendiği görevin ana postulatı (kanıta gerek kalmadan doğru varsayılan önerme), gerçeklerin Hristiyanlık'tan yana olduğudur. Bunu ne kadar tekrarlasak azdır. Durum böyle olunca, inanç savunucusunun işi tekdüze ve zahmetli bir süreç olan gerçekleri ortaya çıkarma görevine dönüşür. Bu alanda etkin hizmet vermenin tek yöntemi saklı hazineleri sabırla aramaktır. Geçmişte inanç savunuculuğu alanında kaydedilen büyük başarımların nedeni, Hristiyanlık'ın aleyhinde konuşanların ayakları altında kazı yapan âlimlerin çabaları ve saldırıların daha derin ve kapsamlı araştırmacılığa dayan karşılıklarla çürütülmesidir. (s. 22-23)

IV. Günümüzün inanç savunucusu hakiki bir “katolik” Hristiyan olmalıdır.

Biz buradaki “katolik” kelimesini elbette gerçek etimolojik anlamıyla kullanıyoruz. Dar görüşlü mezhepçi ya da taraflı Hristiyan için bu dünyada bir yer ve görev vardır, ancak bu yer ve görev asla inanç savunuculuğu alanında olamaz. İnanç savunucusunun başarması gereken ilk zor iş, gerçeğe dair tümüyle kişisel ya da taraflı olan bütün görüşlerden kendini kurtarmaktır. İnanç savunucusunun karşısında güçlü bir muhalefet duvarı olduğunu unutmamak gerekir. İnanmayanların kendi aralarında farklılıkları olsa bile, Hristiyanlık'a karşı tam bir dayanışma içinde hareket ederler. Hristiyanlık'a karşı muhalefet başlangıçtan beri sistemin bütününe yöneltmiştir. Bu tür tartışmalarda konu edilen tek şey Hristiyanlık'ın özüdür (temelidir). Hristiyanlık dış dünyaya kendini tanıtırken, sisteminin içindeki önemsiz yorumlama ayrıntıları inanmayanları ilgilendirmez. Hristiyanlık ve Hristiyanlık karşıtı dünya görüşleri tam merkezde yüz yüze gelmektedir. Hristiyanlık'ın savunucuları ve yorumcuları küçük farklılıkları bir kenara bırakıp, sahip olunan ortak temel ilkelere (ki onlar zaten ortak ilkelermiz olması sebebiyle dış dünya için son derece önemlidir) sadakatle birleşik bir cephe oluşturmak zorundadır... Yorum ve vurgulamayla ilgili ikincil önem taşıyan noktalar hakkında yapılan tüm tartışmalar büyük bir ihtiyaç içinde olan dünya ve yanıt aradığı temel soruların karşısında son derece anlamsız kalır... İnanç savunucusu, Hristiyanlar'ı birbirinden ayıran sorularla değil, Hristiyanlar'ın tümünü Hristiyan olmayan dünyadan ayıran daha derin ve hayati önem taşıyan sorularla ilgilenir... İnanmayan bir kişinin düşünceleriyle gerçek bir iletişim kurmuş her insan, Hristiyanlık'ı savunurken, hayati önem taşıyan en temel noktaların üzerinde yoğunlaşması gerektiğinin farkına varır. Tehlikede olan, Hristiyanlık'ın kendisidir. Dolayısıyla bizim savunmamız gereken de geniş, temel ve tarihsel anlamıyla Hristiyanlık'tır. (s. 32-35)

Alıntı: Louis Matthews Sweet, *The Verification of Christianity: Introductory Studies in Christian Apologetics* (Hristiyanlık'ın Doğrulması: Hristiyan İnanç Savunuculuğuna Giriş Dersleri) (Boston, Massachusetts: Richard G. Badger/The Gorham Press, 1920), s. 15-35.

“İsa Mesih'in yalın müjdesini herkesin anlayacağı biçimde açık ve eksiksiz olarak vaaz etmedikçe, ne kadar anlaşılır olursanız olun boşunadır. Eğer ‘çarmıhtaki Mesih’ vaazlarınızda hak ettiği yeri almıyorsa, günah gerektiği gibi açığa çıkarılmıyorsa ve topluluğunuza neye inanmaları, nasıl olmaları ve ne yapmaları gerektiği açık bir dille anlatılmıyorsa, vaazının hiçbir yararı yoktur!”

J.C. Ryle
The Upper Room
 (Carlisle, Pennsylvania: Banner of Truth, 1970), s. 54.

e-manet tanrıbilim dergisinin amacı, okuyucunun tanrıbilim anlayışı, eleştirel düşünce, önderlik ve yorum becerileri konularında gelişmesine yardım etmektir. Bu amaca ulaşma yollarından biri, başka insanların nasıl düşündüklerini, tanrıbilimlerini nasıl oluşturduklarını ve insanları nasıl bu yönde yönlendirdiklerini göstermektir. e-manet'in KAYNAK başlıklı kısmında bulunan kitap değerlendirmeleri, bu amaca ulaşmanın yollarından biridir. Değerlendirilmiş her bir kitabın çıkarımları, değerlendirenin kabul ettiği çıkarımlar olmayabilir; kısa değerlendirmeler, okuyucunun hiç aklına gelmeyecek insanlar, fikirler ve düşünceler konusunda açıklık getirmeyi hedefler.

Tanrıbilim Metodu ve Kurtuluş Bilimi

Bir Örnek

 Ken Wiest

 Şafak Tarı

C. Gordon Olson'un yazdığı *Beyond Calvinism and Arminianism: An Inductive Mediate Theology of Salvation* (Cedar Nolls, New Jersey: Global Gospel Publishers, 2002) kitap tanrıbilime, tanrıbilim metoduna değinir, kısaca kilise tarihi ve müjdelemeyle ilişkili olarak pratik teolojii ele alır. Bu kitabın yazarı, bu denli kapsamlı bir konu hakkında yazıp olası tartışmalı sonuçlar çıkarabilecek eşsiz bir donanıma sahiptir.

Gordon Olson, uzun yıllar İslam dünyasında Mesih'in müjdesini duyurmuş, ardından ABD'de müjdecilik ve ilahiyat dersleri vermiştir. Olson bu kitabında kurtuluşla ilgili olarak Calvencilik'i ve Arminiusculuk'u birbirinden ayıran bazı önemli konulardan Kutsal Kitap'a dayanan tanrıbilimsel sonuçlar çıkarır. Olson hem Calvencilik'le hem de Arminiusculuk'la ilgilenmiştir. Arminiuscu bir kilisede Mesih'e iman etmiş, Calvinci bir okulda öğretmenlik yapmıştır. Olson, ortadaki bir duruşun, Kutsal Kitap verilerini Calvencilik ve Arminiusculuk'tan daha iyi yansıttığı kanısını taşır. Olson'un vardığı tanrıbilimsel sonuçlar, mediatetheology.org adlı kendi internet sitesinde özet halinde sunulmaktadır.

Olson kitabına, yerinde bir yaklaşımla, tanrıbilimsel yöntemi ele alarak başlar; Kutsal Kitap yorumlarının özgün diller üzerinden yapılması, Eski ve Yeni Antlaşma bağlamlarının etüt edilmesi, kelime araştırmaları ve uygun tümevarımsal yöntem gibi konular üzerinde durur. Yazar, dünya çapındaki müjdeciliğin, tanrıbilimsel yöntem açısından önemli bir süzgeç teşkil ettiğini (ya da kılavuz işlevi gördüğünü) ekler. Benimsediği ve benimsemediği görüşleri desteklemek için kullanılan ayetlerin tümünü ele alır ve yorumlamaya çalışır. Vardığı sonuçlar herkes tarafından kabul edilmese de, uyguladığı yöntem bir alçakgönüllülük örneği sergiler.

Olson'a göre Tanrı'nın mutlak yetkisi, "Yaratıcı olduğu için Tanrı kendi evrenini, kendi nitelikleriyle (ya da doğasıyla) uyumlu bir biçimde uygun gördüğü gibi yönetme hakkına sahiptir (s. 79)" anlamına gelmektedir. Sonuç olarak, insana belirli yetki alanları tanınmış olması veya Tanrı'nın kendi isteğini gerçekleştirmek için araçlar kullanması, O'nun mutlak yetkisini hiçbir surette azaltmaz. Olson "yetki tanınması" kapsamına, evrenin işleyişini düzenleyen doğa kanunlarını, insanlığı düzenleyen ahlaki kuralları ve hükümet

yöneticilerine, kilise ve aile önderlerine verilen yetkiyi de dahil eder. Tanrı'nın önbilgisi, O'nun olayları insanın isteğini zorlamadan düzenlemesini ve yönetmesini sağlar. Olson'a göre Kutsal Kitap'ta, Tanrı'nın mutlak yetkisinin, evrendeki her bir olayın kapsamlı ve kesin belirlenmiş biçimde kararlaştırılması anlamına geldiği görüşünü destekleyen bir kanıt yoktur. Yazar, böyle bir yaklaşım gerçek olsaydı onunla, en sonunda Tanrı'nın kötüyü yaratmış olması çıkarımına ulaşılacağını, ayrıca Tanrı'nın (kurtuluşa olduğu gibi) insanla koşula bağlı bir ilişki kurma olasılığının bertaraf edileceğini belirtir. Olson, belirleyicilik savını desteklemek için sıkça kullanılan ayetleri ele alır (örneğin, Elç.2:23; Ef.1:9-12). Bu belirleyicilik konusunu işlerken, yerinde bir yaklaşımla, "önceden belirlenmiş amaç", "istek" ve "egemenlik" ifadeleriyle ilgili yaptığı kelime taramasını da yazısında kullanır.

İnsanın kurtuluştaki rolü, kişinin kurtuluşunu elde etmek için bir şey yapabiliyor yapamadığına indirgenir. Olson, günahın insanı tümüyle etkilemiş olduğuna inanır ve buna zihinsel etkileri de dahil eder. Ancak bu durum insanın Tanrı sureti oluşunu değiştirmez. İnsan kurtuluşa hiçbir katkı sağlayamaz, buna rağmen genel ve özel vahiylerle inanmış ya da bunları reddetmiş olmasından dolayı Tanrı'nın önünde sorumlu tutulur. Olson, Tanrı'nın müdahalesi olmaksızın kişinin iman edemeyeceği görüşünü Kutsal Kitap'ta desteklenmediği gerekçesiyle reddeder. Bu konuyu, yine Romalılar 9 ve Yuhanna 6. bölümlerinden önemli ayetlerin açıklamasını yaparak ele alır.

Olson Mesih'in ölümünün, "nesnel, tarihsel ve evrensel bir yönü olduğu gibi, öznel, kişisel ve sınırlı bir yönü de" olduğu görüşündedir (s. 35). 2. Korintliler 5:18-21, 1 Yuhanna 2:1-2 ve 2 Petrus 2:1 gibi ayetlerde geçen "kurtarmak", "günahları bağışlatmak" ve "barıştırmak" gibi tanrıbilimsel ifadeler kurtuluşun nesnel ve evrensel yönünü açıklamak için kullanılır. Kurtuluşun "tatbiki" yönleri ise (bağışlanma, aklanma, evlatlığa kabul edilme ve yenilenme gibi) iman etmenin getirileridir. Olson "her" ve "dünya" gibi kelimeleri içeren Kutsal Kitap ayetlerini birebir anlamlarıyla dikkate alır. Olson, Lightner'den yaptığı bir alıntıda şöyle yazar: "Her", 'hepsi' ve 'dünya' gibi kelimeler metinde kurtuluş bağlamında yer aldıkları her seferinde birebir anlamlarını kısıtlamak Kutsal Kitap ve mantık açısından yerinde midir?"¹ Mesih'in ölümünün kapsamı konusunda yorumlamayı belirleyen etmenler, bağlam ve dilbilgisi üzerinde yapılan tümevarımsal çalışmadan çok, dogmatik (öğretiye ait) yöntemler ve çıkarımlardır. Olson, Mesih'in ölümünün kapsamı konusunda Calvincilerin çoğu tarafından benimsenen görüşün ("Tanrı'nın halkı" için) yarattığı bir takım sorunlara dikkat çeker. Bu sorunlardan biri kurtuluş davetini yeniden ifade etmek gereğidir: Kişi eksiksiz bir güvenle, "İsa senin için öldü" diyemez. Diğer bir sorunsal, bu görüşün, kişinin iman etme gereksinimini ve Kutsal Ruh'un ikna etme işlevini mantıksal olarak gereksiz kılmasıdır. Calvincilerin bu sorunlara çeşitli cevapları olduğunu burada belirtmek gerek, ancak Olson bu karşılıkların yetersiz olduğu görüşündedir.

Tanrı'nın mutlak yetkisi konusunu tartışırken birçokları için önemli olan bir nokta da, Tanrı'nın önbilgisi ile seçimi arasındaki ilişkidir. Olson önbilginin bir terim olarak "seçimi yapan sevgi" yönünü kapsamadığını, bunun yerine sadece "önceden bilmek" anlamına geldiğini iddia eder. Önbilgi ve seçilmişliğin bir arada yer aldığı ayetlerin Romalılar 8:28-30 ve 1. Petrus 1:2 olması ayrıca önemlidir. Her iki kısımda da önce önbilgi sonra seçim olduğu görülmektedir (bu bir zaman meselesinden çok bir mantık, bir sebep sonuç ilişkisidir). Olson ise bu seçimin, Tanrı'nın, ortak bir bedende hizmet etmesi için imanlılar topluluğunu (kiliseyi) seçmesi olduğunu öne sürer. Seçilmek ayrıca "Mesih'te" olmayla bağlantılıdır. Yeni Antlaşma'daki "önceden belirlenme" kavram ve anlamı, çoğu kez imanın ilk adımıyla değil, kurtuluşun son aşamalarıyla ilişkilidir.

Kutsal Ruh'un ikna edici rolü, Müjde'yi duyuran insanlar aracılığıyla ortaya çıkar. Bu, Yuhanna 16:7-11 ayetlerinde üç konuyu temel alan genel bir kanıttır. "Çağrı", müjdenin vaaz edilmesi ve Kutsal Ruh'un ikna ediciliği aracılığıyla günahkara ulaştırılır.

Olson imanın Tanrı'nın bir armağanı olmadığına, Müjde'nin vaaz edilmesiyle kişinin yüreğinde yeşerdiğine inanır. İman kendi başına "değer/hak" taşımaz; dolayısıyla Tanrı'nın kimin iman edeceğine dair önbilgisinin olması, O'nun insanı "kurtuluşa değer" gördüğü anlamına gelmez. Olson imanın bir armağan olma olasılığına dair bazı mantık sorularını tartışmaya açar:

1. İman eğer bir armağan olsaydı, Tanrı kurtuluşun gerekli koşulu olarak onu niçin öngörürdü? İman eğer bazılarına verilen bir armağansa ve onlar buna bağlı olarak iman ediyorsa, iman hâlâ gerçek bir koşul olması mümkün mü?
2. İman eğer bir armağan olsaydı, inanlının, kurtulmamış olanların sanki belirli bir şekilde karşılık vermesi gerekiyormuşçasına Müjde'nin gerçekliğini savunması niçin gerekirdi?
3. İman eğer bir armağan olsaydı, inançsızlığa niçin şaşılırdı? Eğer "armağan" verilmemişse, inançsızlık, beklenen ve şaşırılmaması gereken bir durum olmaz mı?
4. İman eğer bir armağansa, niçin belli insanların Mesih'e kazandırılması diğerlerine oranla daha zor olmaktadır? Ayrıca Tanrı bu armağanı niçin Müjde'nin "ulaştığı" insanların birçoğuna vermiş ama "ulaşmadığı" insanlara vermemiştir?

Olson, tövbe ile imanın beraber etkin olduğunun bilincindedir. Tövbe etmek, kişinin Mesih'e güvenmeye başlamadan önce görüşünde gerçekleşmesi zaruri olan bir değişimi tanımlar. Olson İsa'nın öğrencisi olmayı, inanlının olgunlaşmasının bir parçası olan ve iman ettikten sonra gerçekleşen bir süreç olarak görür. Kurtuluşun güvencesi konusunda ise, gerçekten kurtulmuş bir kişinin kurtuluşunun ebedi olduğuna inanır. Kutsal Kitap'ta kurtuluşun yitirilmesini ima eder gibi görünen, tartışma konusu olan ayetlerin bazılarında, aslında ya ödüllere ya da sahte inanlılardan söz edilmektedir. Olson son olarak kurtuluşa ilişkin tarihsel görüşleri ele alır. Yazara göre Calvinciler ile Arminiuscuları ayıran konuların birçoğu Hippolu Augustinus'a dek uzanmaktadır. Olson kitabına, kurtuluş konusundaki bu tartışmanın kurtuluşun inanlının yaşamındaki önemini vurgulayan bir bölümle son verir. Bu konu önemlidir, zira inanlının duaya, günahla mücadele etmeye ve hizmete (müjdeleme, inanç savunması gibi) olan yaklaşımını etkiler. Kitaba birkaç dizin de eklenmiş, bunlardan birinde Calvin'den yapılan ve bu konuların birçoğuna değinen alıntılara yer verilmiştir.

Olson'un çıkarımlarını herkes tarafından kabul görmez. Bu kitabı değerlendiren kişi de, Olson'un bazı yorumlarını reddeder, Olson'un çıkarımlarının bazılarının kanıtlanmadığını düşünür. Bu kitabın adı iki görüş arasında bir konumda olmanın mümkün olduğu ima eder ama bu okuyucunun kafasında soru işareti uyandırır. Olson'un Reform tanrıbiliminden mi, yoksa Arminiusculuktan mı yana olacağı, yoksa tartışmalı alanlarda sadece "ortada" bir konumda mı durmayı seçeceği belirsizdir. Kendini 'Kalvinist' ya da 'Arminiuscu' olarak niteleyen biri, bu kitabı tatmin edici bulmayabilir. Ama kitabı okuduktan sonra, yazarın Kutsal Kitap ayetlerini tarafsız bir biçimde ele alışından, çeşitli görüşlerle ilgili ayetlerin tümünü tartışmakta gösterdiği hevesten ve yöntem bilgisinden etkilenmemek mümkün değildir. Bu kitabı okuyan bir inanlı, Müjde'yi diğer insanlara duyurmak için daha istekli olacak ve yaşamını daha 'Müjde'ye odaklı' olarak sürdürmeyi arzulayacaktır. e

"Kutsal kılınma Tanrı tarafından seçilmişliğin tek kesin işaretidir. Seçilmiş olanların adları ve sayısı kuşkusuz ki Tanrı'nın Kendi gücüyle bilgece saklı tuttuğu ve insana açıklamadığı bir sırdır. Yaşam kitabının sayfalarına göz atmak ve adımın orada yazılı olup olmadığını öğrenmek olanağı bize bu hayattayken tanınmaz. Oysa seçilmişliğe dair açık ve yalın biçimde belirlenmiş olan bir kural vardır: seçilmiş olan erkek ve kadınlar sürdürdükleri kutsal yaşamla tanınır ve ayırt edilirler."

J.C. Ryle

J.I. Packer ve J.C. Ryle, *Faithfulness and Holiness: The Witness of J.C. Ryle* (Wheaton, Illinois: Crossway Books, 2002), s. 122.